

A holtak nyilvánítási eljárás részletes ismertetése

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 19. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946 MÁJUS 9.

A magyar zsidóság követeléseit tárgyalta a neolog és orthodox kiküldöttek országos értekezlete

Kedden délelőtt országos értekezletre gyűltek össze a neolog és orthodox hitközségek képviselői a Pesti Izraelita Hitközség dísztermében, amelynek falai között a magyar zsidóság történelmének oly sok fontos eseménye játszódott le. Ebben a teremben, ahol megkezdődött a recepciós küzdelem, ahol megünnepezték az emancipáció és a recepció beteljesülésének több szép évfordulóját és ahol harcot hirdettek a különböző zsidótörvények és zsidórendelkezések ellen, ez volt az első nagyszabású országos értekezlet. Nagyon szomorú, hogy másfél évvel a felszabadulás után még mindig küzdelemről kellett beszélni: küzdelemről, a fasizmus még el nem takarított szellemi és jogi maradványai ellen.

Az élőkön kívül a holtak is megjelentek ezen az értekezleten. Az élők beszédei nyomán százezer és százezer meggyilkolt hittestvérünk és embertestvérünk árnya volt végig a termen, hogy lát-

hatatlan jelenlétével támaszszák alá az élők óhajait és sóhajait, bajait és jajait.

Az elnöki emelvényen, a régi zsidó nagyok sikeresen restaurált portréi alatt, felekezletünk vezetői foglaltak helyet. Stöckler Lajos elnök oldalán ott láttuk dr. Hevesi Ferenc főrabbit és az Országos Iroda ideiglenes intézőbizottságának tagjai közül: dr. Csobádi Samut, dr. Geyer Albertet, dr. Szemere Samut, továbbá dr. Munkácsi Ernő ügyvezető-igazgatót, azután dr. Földes István hitközségi elnökhelyettest, Domonkos Miksa ügyvezetőt, az Orthodox Központi Iroda részéről Kahan-Frankl Samu elnököt és dr. Reiner Imre alelnököt, a Cionista Szövetség részéről Salamon Mihály elnököt és dr. Dénes Béla társelnököt, valamint dr. Görög Frigyest, a Joint magyarországi vezetőjét. A külügyminisztériumot dr. Radics Elemér miniszteri tanácsos, az igazságügyminisztériumot pedig dr. Bacsó Ferenc miniszteri osztályfőnök képviselte, akiket Stöckler Lajos elnök külön is üdvözölt, kiemelve, hogy dr. Radics Elemér egy évvel hosszabb idő óta foglalkozik a

lelkek megbékéltetésének előkészítésével.

Az egész országos értekezlet „alaphangját” dr. Hevesi Ferenc főrabbi bevezetőimája adta meg, amelyben egyfelől áldást kért a Mindenhatótól a sok szenvedésen átment zsidóság képviselőinek munkájára, másfelől kegyelmet kért az áldozatok sírjaira. Fohásza azzal végződött, hogy hassa át erő és bölcsesség a tanácskozó delegátusok munkáját.

Ilát igen, erő és bölcsesség jellemezte az összes beszédeket. Elsősorban Stöckler Lajos vita-indító szavaira gondolunk, amelyek önértékesen és gerincesen képviselték felekezetünknek és felekezetünk tagjainak összes kívánságait, de ugyanakkor hangoztatta, hogy mindenki mérlegelje azokat a körülményeket, amelyeket figyelmen kívül hagyni nem lehet. Az élők felvilágosításai megnyugtathattak mindenkit, ha netán kételkedett volna ebben, hogy a magyar zsidóság hivatalos vezetői a kezdet-kezdettől fogva minden elképzelhető megteltek és minden járható utat megjárta. Nem rajtuk mulott, hogy — mint Stöckler Lajos

nyíltan kifejezésre juttatta — „átmenetileg félmegoldásokkal kellett beérni.” Elvégre nem légüres térben kellett harcolni, hanem komoly küzdelmeket kellett vívni a fasiszta mult itt-ott még mindig mutatózó és pozícióikhoz makacsul ragaszkodó „szellemeivel”. Rendkívül fájdalmas volt Stöckler Lajos elnök számára is leszögezni, hogy a magyar demokrácia elsősülöttje, a földreform, amelyek az országot újraalapozó jelentőségét a magyar zsidóság is százszázalékosan átérzi, különbséget tett zsidó és nemzsidó között.

Az Országos Iroda ideiglenes intézőbizottsági elnökének az önértékes zsidó szilárdságával, de ugyanakkor a reálpolitikus megfontoltságával előadott beszámolóját Kahan-Frankl Samunak, az Orthodox Központi Iroda elnökének ama szavai tették még jelentősebbé, amelyek hangoztatták, hogy a magyar zsidóság két felekezeti árnnyalatának autonómiája nem akadály a maradék zsidóság közös arcnnyalának megteremtése szempontjából és a két árnnyalat együttesen két igazságosztást és elcátételadást.

ÁRA 4,000.000 PENGŐ

Dr. Munkácsi Ernő expo-
zēja a magyar zsidóság min-
den sérelmét és kérdését fel-
ölelte. Taglalta mindazokat a
panaszokat és óhajokat, ame-
lyeket a maradék-zsidók, e
„lábonjáró csodák” — sajnos!
— még ma is hangzóitai
kénytelenek, amikor a fasiz-
mus pokol-korszakát már ré-
gen felváltotta a demokra-
tikus magyar újjászületés pe-
riódusa.

Dr. Munkácsi Ernő főleg
két kérdést tárgyalt hosszab-
ban: a földreformmal kap-
csolatos sérelmeket és az
ugynevezett „Zsidó Alap”
megteremtése körüli kívánsá-
gokat. A fővárosi és vidéki
delegátusok egyhangú és egy-
értelmű álláspontját fejezte
ki, amikor arról beszélt, hogy
az „uratlanná” vált zsidó ja-
vak nem szolgálhatnak más
cél, mint az üldözöttek tá-
mogatását, a rászorultak meg-
segítését és a kivándorolni
kényszerülők felkarolását.

*

Dr. Hevesi Ferenc főrabbi
volt az országos értekezlet
első „hozzászólója”. Tiltakoz-
zott az ellen, hogy az anti-
szemléletű Magyarországon
„perpetuálják”. Az a körü-
lmény pedig, hogy a zsidókat
a földművelésből — elsősor-
ban Vörös Péter elgondolása
nyomán — kirekesztik, lehe-
tetlené teszi a zsidóság eddig
is önbizalmán kívüli egésze-
tlen társadalmi és gazdasági
strukturájának megváltoztatá-
sát. A magyar zsidóság azt
hitte, hogy a magyar demo-
krácia módot ad majd a zsidó
fiataloknak a föld megműve-
lésére, a földbirtokok szerze-
sére. Ehelyett az történt, hogy
a meglévő földek birtokosai-
nak magyarországi is elvették
a földet, ha ezek a földbirtok-
osok zsidók voltak. Dr. He-
vesi Ferenc — magáévé téve
azt a nagy demokratikus
igazságot, hogy a föld azé,
aki megműveli — javasolta,
hogy egyfelől intézzenek sür-
gősen feliratot a nemzetgyü-
léshez, másfelől állítsanak fel
külön intézetet, amely azt cé-
lozza, hogy a föld szerelme-
sége nevelje és a föld megmű-
velésére tanítsa a magyar
zsidó ifjúságot.

*

Nem melláthatjuk külön-
külön az egyes felszólalások-
kal. A részletes tudósítás,
amennyire lapunk szűkresza-
bát lefedelme engedi, mind-
egyiket ismerteti. De mégis
kiemeljük azt a beszédet,

amely rámutatott arra, hogy
a magyar kormány, amely
oly lojálisan teljesítette a
fegyverszüneti feltételeket és
olyan tempóban hajtotta
végre a háborús bűnösök
megbüntetését, mint egyetlen
más kelet-európai és délkelet-
európai állam sem, a zsidók-
kal szemben még mindig nem
tette teljes mértékben jóvá
azokat a hátrányokat, ame-
lyeket a zsidók a fasizmus
következtében elszenvedtek és
amelyek teljes jóvátételére a
magyar kormány a fegyver-
szüneti szerződésben garan-
ciát vállalt. A szónok is han-
goztatta, hogy a magyar zsi-
dóság — „bekátó”. Bekátjuk
házánk nehéz helyzetét, anya-
gi gondjait, siralmas kifosztot-
tosságát. Nem is arról van

Sérelmek és követelések az Országos Értekezlet előtt

Az Országos Értekezlet meg-
nyitásakor Hevesi Ferenc fő-
rabbi megható imát mondott
az elpusztított hittestvérekért
és a kongresszus munkájának
eredményességéért, amelyre
Isten áldását kérte. A költői
imát az Értekezlet résztvevői
álva hallgatták végig.

STÖCKLER LAJOS

az értekezlet elnöki székéből
meleg szavakkal köszöntötte a
megjelenteket. Rámutatott ar-
ra, hogy az értekezlet ezáltal
azért kellett összehívni, hogy
sorsdöntő kérdésekben hatá-
rozzanak.

— Ez az Országos Értekez-
let — folytatta Stöckler elnök
— olyan gyűlése a magyar
zsidóságnak, ahol **orthodoxia
és neológia együtt vitatja meg
a napirenden levő problémákat,
együttessen, mert ezekben a
kérdésekben nem lehet külön-
ség zsidó és zsidó között.** Szer-
retettel köszöntöm orthodox
hittestvéreinket, az Orthodox
Iroda országos elnökét és a
vidéki hitközségek megbízot-
taikat.

Felszólította a jelenlevőket,
hogy beszédeikben igyekezze-
nek tárgyilagosan lenni és mér-
legeljék azokat a körülménye-
ket, amelyeket zsidó vezetők-
nek mérlegelniük kell. Ezután
rátért az országos értekezlet
két legfontosabb problémájá-
nak megvilágítására.

— A felszabadulás után —
mondotta — a zsidóság veze-
tősége az akkori kormánnyal
azonnal felvette az érintkezést.
Előterjesztették azokat a terve-
zeteket, amelyeket olyanoknak
ítélünk meg, melyek megvaló-
sulásuk esetén megoldják any-
nyi tragédiát utáni problémáin-
kat. Ezekben magunktól adódó
természetes igények voltak,
amelyek abból származtak,
hogy bennünket megfosztottak
emberi jogunktól, javainktól;
elhurcolták és megölték sok-
százezer testvérünket. Semmi
rendkívülit, különösét, „a szen-

szó, hogy a magyar államtól
kérjük a teljes anyagi elégté-
telt, hanem arról, hogy kap-
juk meg az elégtételt legalább
olyan esetekben, amikor azok-
kal a magánosokkal állunk
szemben, akik konjunkturát
élveztek a fasiszta intézkedé-
sekből.

*

1946. május 7.

Ezt a dátumot — a ma-
gyar zsidóság első országos
értekezletének dátumát —
fel kell jegyezni a magyar
zsidóság történetének év-
könyveibe. Ez a nap megmu-
tatta, hogy a maradék-zsidó-
ság tudja: mivel tartozik ha-
zájának, mivel tartozik mártí-
rjai emlékének és mivel tar-
tozik önmagának...

védés előjogán” nem kértünk,
semmi olyasmit, amelyet nor-
mális körülmények között min-
den embernek nem kellett
volna magától értetődőnek tar-
tania. A tárgyalások során
sajnálatosul kellett megállapít-
nunk, hogy ezek a szerény
igények kénytelenek voltak
követelésekké átváltozni, sőt
ezek teljesítéséért később har-
colnunk, küzdenünk kellett.
Ez a küzdelem a felszabadulás
óta változatlanul tart. Reá-
jöttünk arra, az akadályok
olyan nagyok, hogy azok le-
küzdése a realitások feltétlen
szem előtt tartása mellett szinte
lehetetlen. Felmegoldásokra ké-
szültünk fel, de ezeket is csak
küzdelmek árán értük el.

A továbbiak során rátért a
magyar zsidóság másik megol-
datlan és igen sok bonyodal-
omra, keserűsége okot adó
problémájára, a földbirtok-kér-
désre.

— A földreformot — állapí-
totta meg Stöckler elnök — a
demokrácia szülte és a demó-
krácia legnagyobb vívménye-
ként prezentálták. Csodálatos
képpen a demokrácia elsőszül-
tette különbségei lesz zsidóbir-
tokos, zsidó klsbérli, zsidó
földműves és nemzsidó bir-
tokos, klsbérli és földműves kö-
zött. Ez a földreform a legna-
gyobb sérelmünk. A vidéki zsi-
dóság vezetői alapos ismerői
az ekörülj rengeteg jogos pa-
nasznak. A nagy politikai pár-
tok vezetői olyan morévek voi-
tak, hogy többet elérni, mint a
nemzetgyűlés által most tár-
gyalt javaslatban foglaltak, nem
lehetett. Ez a rövidesen tör-
vényvé váló javaslat rendezni
kívánja mindazt, ami sérelme-
s volt. Meg kell állapítanom,
hogy ez a rendezés bennünket
nem elégít ki. Megkíséreljük a
további tárgyalásokkal, de nem
sok reményünk van ennek az
újabb törvénynek megvaló-
sítására.

— Ugyanilyen nagy problé-
mánk az ugynevezett Zsidó

Alap megteremtése. Ezt a zsidó
Alapot létre kell hoznunk. Ez
a magyar zsidóságnak olyan
követelése, amelyért érdemes,
sőt kell is a végéskig har-
colni. A Zsidó Alap fő célja
először is az, hogy azokat az
elmulasztott jóvátételi intézke-
déseket, amelyeket a kormány-
zat az ország súlyos helyzetére
való hivatkozással képtelen volt
a legutóbbi mértékben is telje-
síteni, a zsidóság a saját ere-
jéből hajtja végre, azokból az
örökös nélkül maradt javak-
ból, amelyek különbözőben az ál-
lamra háramlanának. Ebben a
kérdésben is óriási nehézség-
ekkel kell megküzdőnünk. Meg-
tettük a magunk javasla-
tát, de az illetékesek nem fo-
gadták el.

— Ez a két kérdés az — je-
lentelle ki végül az elnök Stöckler Lajos — amiről ne-
künk döntőnk kell.

Beszéde befejezésül arra
kérte a felszólalókat, hogy nyu-
godtan, higgadtan hallgassák
meg a sorsdöntő kérdések rész-
letes ismertetését és azokhoz
nyugodtan, nyugalommal, big-
gadsággal szóljanak hozzá.

A NEOLOGIA ÉS ORTHO- DOXIA EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Kahan Frankl Samu az Or-
thodox Központi Iroda elnöke
az orthodoxia nevében üdvö-
zölte az ülésen megjelenteket.
A neológia és orthodoxia —
mondotta — az elmúlt súlyos
időkben mindig megtalálta a
közös fellépés lehetőségét. Így
van ez ma is. A maradék zsidó-
ság úgy érzi, hogy azok a sé-
relmek, melyeknek orvoslását
hiába kéri, lehetetlenülé, teszik
a megbékélést. Reméli, hogy a
magyar zsidóság is részese-
sége a fiatal demokrácia áldá-
sában.

A KÉRDÉSEK NÉGY FŐ- IRÁNYA

Munkácsi Ernő dr., a Ma-
gyarországi Izraeliták Országos
Irodájának ügyvezető igazga-
tója rámutatott arra, hogy a
mai országos értekezleten tár-
gyalandó kérdéseknek négy fő-
iránya van: a földbirtokrende-
zés, az örökösök nélkül álló
zsidó hagyatékok, a kormány-
zati félrendelkezések és az anti-
személtizmus kérdése. A föld-
birtokrendezés terén kész hely-
zettel állunk szemben. E gyű-
lés összehívásakor azt hittük —
mondotta — mód lesz az idő-
közben benyújtott telepítési ja-
vaslaton változtatni, de már a
javaslatot általánosságban elfo-
gadták. A földosztás ügyében
első pillanattól kezdve eljár-
tunk, beadványok százával
írásztottuk el az illetékesek-
nek, mindez hiábavaló volt. Azt
mondták, a föld azé legyen,
aki megműveli. A zsidóságnak
nem volt módjában megtartani
birtokait, sőt a felszabadulás
után is történtek esetek, hogy
a birtokba visszakérülést
megfosztották birtokaiktól. A
zsidóság törvénytelenül, ez nem
jelenté azonban azt, hogy le-
mond a protestálás jogáról. A

Zsidó kisbirtokosok joggal kérdezhetik, hogy miért veszik el tőlük a birtokaikat, mikor a nyilasok vagy félnyilasok megtarhták azokat. Nagyon kevés a száma azoknak, akik eszrebirtokot kaptak. Évszázados vád, hogy a zsidóság nem üz termelő foglalkozást. Hiába mulatták rá, hogy még azt a vékony réteget is megfosztják attól a lehetőségtől, amely az utolsó 90 évben birtokot szerzhethet.

Temetünk jelképesen és lényegesen. A holtanyilváltási rendelet, amely a két Országos Iroda együttműködésének és felkísmeretes közreműködő munkájának az eredménye, éppen e napokban látott napvilágot. További kérdés, hogy mi lesz az elhagyott zsidó javakkal. A kormány a legrövidebb időn belül javaslatot terjeszt a képviselőház elé, amelyben az elmúlt évek embertelen fasiszta törvényeit belyegzi meg.

Az Országos Zsidó Alap ügyében az Országos Irodák több megbeszélést folytattak a kormánykörökkel. A zsidóság illetékes vezetőinek elgondolása szerint az Országos Zsidó Alap rendeltetése az lenne, hogy támogatja a mindenükből kifosztott zsidókat, akik a deportálásból tértek vissza, lehetővé teszi új egzisztenciák megteremtését és támogatja azokat a hitlestvércinket, akik kivándorolni akarnak. A zsidóság kívánása az, hogy ez az Országos Zsidó Alap önálló zsidó jogi személy legyen. A terv az, hogy a tagok kétharmad része a zsidóság képviselőiből kerüljön ki, egyharmad részét pedig a kormány nevezi ki.

Ezután foglalkozott a külföldre hurcolt zsidó javak kérdésével, amelyek jelenleg a szövetséges hatalmak kezén vannak. A kormány február végén határozatot hozott, amely egy bizottság megalakítását rendelte el, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzon. Ez a rendelkezés azonban mind a mai napig nem valósult meg. Ujalyban a pénzügyminisztérium hatáskörébe utalták át ezt az ügyet.

A javak visszaadása terén eszpan elégtelen és zűrzavart okozó félintézkedések történtek. Az a gyöngeség, amellyel a kormány kezeli a zsidó rivakkal kapcsolatos ügyeket, nem hogy enyhítendő, ellenkezőleg, növeli az antiszemitizmust. Megemlékezett az utóbbi hetekben történt zsidóellenes megnyilatkozásokról, ahol a megtörtént intézkedések szintén elégtelenek voltak. Mindezek ellenére hiszi, hogy a magyar zsidóság ki fogja tudni harcolni a jogait.

A ZSIDÓSÁG ÉS A FÖLD PROBLÉMÁJA

Hevesi Ferenc a földbirtok-reformmal foglalkozott beszédében. Kijelentette, hogy a tervezet az antiszemitizmus határozott meggyilváltása. Ha a demokratikus kormányzatnak — folytatta — az a véleménye, hogy faji kérdés nincs, ha nem szabad különbséget tenni em-

ber és ember között, akkor nem szabad semilyen kérdésben, de a föld problémájában sem különbséget tenni emberfajta és emberfajta között. Ha a föld azé, aki megműveli, akkor adják vissza azoknak, akik től elvették, hogy újból megművelhessék. Adjanak lehetőséget a zsidó fiataloknak is arra, hogy a föld szerelmeset, munkásai lehessenek. Ha a rendelkezések megmaradnak így, ez az antiszemitizmust állandósítani fogja. Akadtak olyanok, akik kifogásolták, hogy állami hivatalokban, a politikai rendőrségen és másutt zsidók is vannak. Nem lehet megválni egy konstruktív szervezettel, a politikai rendőrséget, amely vigyáz az ország biztonságára, azzal, hogy destruktív. Az ott dolgozók munkáját csak azok kifogásolhatják, akiknek az egész politikai rendőrség működése nem tetszik, nekik van mit tartaniok ettől a demokratikus intézménytől, akik tehát reakciók. Nem volna szabad azokra haragudni, akik az állam szolgálatában dolgoznak, mert mindenkinek joga az, hogy tehetsége és képessége szerint jusson foglalkoztatáshoz, keresse kenyerét.

— De ott vannak azok a széles, nagy tömegek, amelyek sehol sem tudnak elhelyezkedni. Ezek mitől éljenek? Ha elvesszik azt a lehetőséget, hogy kisenyke földjüket megművelhessék, ha megakadályozzák, hogy a mi fiaink, leányaink is turhassák a földet, akkor megint képtelenek lesznek olyan üzletágakkal foglalkozni, amelyek nem eléggé kedvező szinben tüntetik fel őket. Ezáltal tehát mesterségesen termelik a gyűlöletet, az ellenszenvet, az antiszemitizmust. A földreformi súlyosan kifogásoltató végrehajtása Veres Péter nevéhez fűződik. Az antiszemitizmus végéreményben veszélyezteli a magyar nemzet életét, ennek az országnak a jövődjét. Ezért kötelességük az illetékeseknek mindent megtenni ennek felburjánzása ellen.

Hevesi Ferenc főbbi végül javasolta, hogy haladéktalanul irjanak fel a Nemzetgyűléshez és mutassanak rá nemcsak a zsidóság jogsérelmeire, hanem a földbirtokreformnak és a most tárgyalt törvényjavaslatainak a nemzet jövőjére is káros és veszélyes voltára. Azt ajánlotta, hogy létesítsenek olyan szervezetet, amely lehetőleg foglalkozik a magyar zsidóság földbirtokosításával, a zsidó ifjúság hazatérésével arra, hogy nagy tömegekben vállaljon földmunkát. Adjanak földet minden zsidó földművelőnek, aki azt meg akarja művelni. Végül azt kívánta, hogy a zsidó egyházakat is juttassák megfelelő földbirtokhoz.

Stöckler Lajos elnök köszönti az igazságügyminisztérium képviselőjében megjelent dr. Bacsó Ferenc, valamint a külügyminisztérium képviselőjében megjelent dr. Radics Elemér miniszteri tanácsost.

A VIDÉKI ZSIDÓSÁG KÖVETELÉSE

Vida Miklós, a pécsi községkerület elnöke örömmel fogadja el a határozati javaslatot, amelynek első pontja az erkölcsi rehabilitációról szól. Ennek a törvényerőre emelkedése példaként fog hatni és a lelkek megbékéléséhez vezet. Ugyancsak elfogadja a kormány intencióit ellentétes eredeli határozati javaslatot, mely szerint az elhalt hittestvérek vagyona a Zsidó Helyreállítási Alapra szálljon, azt zsidók kezeljék és abból azokat támogatják, akik ki akarnak vándorolni. Kéri az országos vezetőséget, tanúsítson továbbra is gerincességét, hogy ez a javaslat törvényerőre emelkedjék, a folytatandó tárgyalásoknál álláspontjától ne engedjen. Kéri az országos gyűlést a javaslat elfogadására.

Süsmann Alfréd, a miskolci orth. hitközség elnöke a vidéki konzervatív zsidóság véleményét fejezte ki. A vidéki zsidóság megújított szellemet kíván. Ismertette a miskolci hitközségnek az igazságügyminisztériumhoz terjesztett korábbi memorandumát. A kivándorlással kapcsolatban kijelenti, hogy a vidéki zsidóság legnagyobb részének az a szándéka, hogy elhagyja a országot. Visszautasítja a zsidókérdésnek azt a megoldását, mely a zsidóság teljes megszűnésével látja megoldandónak ezt a problémát, de visszautasítja azt a vádat is, hogy a zionizmus reakciós volna.

A MAGÁNSZEMÉLYEK VISSZAADÁSI KÖTELEZETTSÉGE

Dr. Frank László (Kaposvár) nyomtatékosan kiemeli azt, hogy vagyonsági kérdéseket elküldönni egyháztól nem lehet. A fegyverszüneti szerződés az egész magyar zsidóságra vonatkozólag elvi határozatot hozott, amelynek teljesítését a magyar kormány vállalta. Meg kell állapítani azt, hogy a magyar kormány a fegyverszüneti szerződést, különösen a háborús bűnösök felelősségre vonását illetően Közép-Európában szinte egyedülálló módon hajtja végre, annál fájdalmasabb, hogy a zsidósággal kapcsolatban letér arról az elvi állásponttól, amely a fegyverszüneti szerződésből és a demokrácia szelleméből folyik. Elismeri azt, hogy a magyar állam nagy anyagi gondokkal küzd és anyagi jóvátétel a mai körülmények között még nem adhat, ugyanakkor azonban meg kell állapítania azt, hogy akkor, amikor magánszemélyek állanak szembe egymással, akkor teljesen érthetően, hogy miért ne tudná teljesíteni a magánszemély az ingó és ingatlan vagyonnak a visszaadását, amelynek ő a nyilas uratom jóvólából jogtalan haszonélvezője volt.

A MUSZ-SZERVEZET ÁLLÁSFOGLALÁSA

Dr. Dániel Sándor: A volt munkaszolgálatosok a demokrácia élharcosai közül harcolnak. Nem ellenségei a demokráciának, hanem építői és védői, éppen ezért úgy érzi, jogguk van ahhoz, hogy a demokrácia szellemével össze egyeztethető zsidóellenes rendelkezletek bírálják. Itt elsősorban a földbirtokrendelet végrehajtási utasításának zsidóellenes voltára gondol. A földigénylő bizottságok Veres Péter zsidóellenességétől áthalott szellemében működnek s megakadályozzák azt, hogy néhány holdas földbirtokok jogos tulajdonosaik kezébe kerüljenek vissza. Ugyancsak kevés jutott vissza jogos tulajdonosaikhoz az ingó vagyonokból is. A lakáskérdésben a Musz-szervezet harcol az egyszobás lakások visszaadásáért. A nyilasok annak idején egészen egyszerűen kihasználták a helyzetet. Beköltöztek zsidó lakásokba s onnét nem akarnak kimenni. Felolvassa a Musz-szervezet határozati javaslatát, amely követeli az ingó és ingatlan vagyonok visszaadását, az öröklési jog kiterjesztését és azt, hogy az Elhagyott Javak Kormánybizottsága tulajdonában lévő vagyon a most szervezés alatt lévő kártalanítási Alap tulajdonába menjen át. A hadifoglyokkal kapcsolatban is történt intézkedés a Musz-szervezet részéről. Szegő Gyula moszkvai köveit utján levelet küldött a Musz-szervezet Sztalin generálisához, amelyben feltárták, hogy a munkaszolgálatosok milyen körülmények között kerültek fogságba. Javaslatot terjesztett elő, amelyben kérte, hogy a Bécsi-utal, amely anynyi zsidó szenvedésnek volt a lánnya, Mártírok útjának nevezék el.

A TOVÁBBI FELSZÓLALÁSOK

Antl Ödön nemzetgyűlési képviselő, a kaposvári izr. hitközség elnöke megvizsgálta a Joint ellen hozzá eljuttatott panaszokat és azokat lényegében alaptalanoknak találta. A földreformtörvény tárgyalása alkalmával felszóllalt, előterjesztéseket tett, több képviselő magáévá tette elgondolásait, sajnos azonban eredményt nem tudott elérni. Állítja, hogy a kormányzat nem antiszemita, viszont különböző pártpolitikai érdekekre való tekintettel nem tudja elgondolásait maradéktalanul megvalósítani. A zsidók mint egyének, tagjai pártoknak és ennek keretén belül kell, hogy hatást igyekezzenek elérni. Megoldandó problémája a zsidóságnak az elhelyezkedés kérdése.

Dr. Scheiner Tibor karcági hitközségi elnök kijelentette, hogy bár a törvények megszüntették ugyan a sárga csillag viselését, de különböző törvények alakjában a zsidóság láthatatlan formában tovább viseli azt. A kivándorlás szerinte két for-

sődési eljárással kapcsolatban lévő teendőket ezeknél a határozatoknál minden külön díjazás nélkül tartoznak teljesíteni.

III.

A magyar zsidóság országos értekezlete fájdalommal állapítja meg, hogy a zsidóságot illetően a jogukba való visszahelyezésről szóló különböző rendeletek, — így az üzlettelységekre, ingóságokra, lakásokra, stb.-re vonatkozóan olyan feltételeket tartalmaznak, amelyek folytán a magyar zsidóság jelentékeny része nem kapta vissza tulajdonát, illetőleg nem szerezte vissza jogait. Már ismételtül hallottuk különböző fórumokon, hogy a feltétlen visszajuttatás antiszemita természetű mutatkozó elleneszenyvet váltana ki, az országos értekezlet mégis kéri, hogy a kormány tegye vizuó tárgyává ezen rendeleteket és azokat egy módosítsa, hogy a vallásuk, illetőleg származásuk miatt üldözöttek és közeli hozzátartozók tulajdonukat, vagy jogukat haladéktalanul, feltétlenül visszakapják. Az országos értekezletnek az az álláspontja, hogy e rendeletek felülvizsgálata nem csak, hogy nem csökkenti az antiszemitizmust, hanem a szövegfordító visszadási korlátozásokat gyengéségek tekintik és a zsidóságon elkövetett jogtalanság részbeni fenntartása, magában véve is további antiszemita természetű alapot. Ezzel kapcsolatban a magyar zsidóság kéri a kormányt, hogy az iparengedélyek kiadására vonatkozó jogszabályokat akként módosítsa, hogy az üldözöttek, illetőleg azok hozzátartói, vagy az üldözés folytán elhagyottak hozzátartozói, vagy eredeti lakóhelyükön, vagy új lakóhelyükön iparengedély alapján folytatott foglalkozásukat folytassák.

IV.

Az országos értekezlet kéri a kormányt, hogy az országban szörvényszerűen mutatkozó antiszemita kilengéseket a legerélyesebben és példát mutató intézkedésekkel törölje el. Az intézkedések olyanok is legyenek, hogy a kárt szenvedettek a kártévők ledhére teljes kártalanítást kapjanak.

V.

Tekintettel arra, hogy a magyar zsidóság az elmúlt kormányzatban állandóan és fokozatosan el volt nyomva, a második világháború alatt pedig celludatos tervek szerint fokozatosan minden jogától megfosztották, valamennyi tagját üldözték, nagy részét megsemmisítették, kényszermunkába hajszolták stb., ilyen körülmények között a második világháború okozóinak semmilyen körülmények között nem tekinthetők. A második világháború alatt Magyarországon és külföldön ismételtül kijelentették, hogy a magyar zsidóságot a

tengelyhatalmakkal szemben álló szövetségesek barátainak tekintik. A mindenükből kifosztott magyar zsidóság ilyen körülmények között sem erkölcsileg sem jogilag nem terhelhető meg a jövőteli kötelezettséggel és így az országos értekezlet kéri a kormányt, hogy megfelelő jogszabályokkal haladéktalanul intézkedjék, hogy jövőteli kötelezettséget a magyar zsidóság tagjaira semilyen formában ne rójanak ki.

Végül a kormány tagjaihoz kiküldendő tagjaiul megválasztották dr. Földes István a Pesti Izr. Hitközség elnökhelyettesét, Salamon Mihályt a Magyar Zionista Szövetség elnökét, Süssmann Alfréd miskolci, Stern Márton szegedi, Antl Ödön nemzetgyűlési képviselő, Kaposvári, Roth Miklós pécsi, Kalmár Jenő szarvasi, dr. Ungár Béla kecskeméti hitközségi elnököket, valamint Vida Miklóst, a pécsi községkerület elnökét és Korein Dezsőt, az Orthodox Orsz. Bizottság tagját.

Kiadó butorozott szoba — írógépszoba és telefonhasználat. Esetleg irodának vagy orvosi rendelőnek. „Britania közelében” jel. a kiadóba.

Könyvelésben is jártas gépirónőt felvesz

FELEKÉZETI INTÉZMÉNY. Irásban ajánlatok, eddigi működés megjelölésével, a lap kiadói hivatalában küldendők.

Május 24-én

pénteken lesz az Olaszszaki Hébbe „JAHRZEITJA”. Aki nem tud részvenni, az írjon a főrúbnak. Friedländer Samuon, Olaszszaka.

Székely Emil ökszerész 26 Rákóczi-ut

brilláns, aranyat, ezüstöt, órákat legdrágábban vesz.

SZABADSÁG-HEGYEN

Noémi orth. penzió

Nyitva. Cédrus-u. 5/B. T.: 161-812

Játékáru

és faliszirtási cikkek pépüzem vezetésű, munkások betanításában is jártas

szakembert

köresünk. Cím a kiadóban.

Jobb családból származó, deportált úrvége **elhelyezkedne** magányosnál, mint házvezető. Otthont szeretnék. „Esetleg vidékre” jel. a kiadóba.

Nagy Ferenc miniszterelnök megígért e hogy államköltségen építenek fel két vidéki zsinagógát

Nagy Ferenc miniszterelnök múlt vasárnap Székesfehérvárott járt és ott nagy politikai beszédet mondott. Utána fogadta a város különböző testületeinek és egyházainak küldöttségét

A zsidók küldöttsége arra kérte a miniszterelnököt, hogy államköltségen építsék fel a majdnem teljesen lerombolt székesfehérvári zsinagógát, mivel annak újjáépítése különben lehetetlen a tönkrement és kisszámú zsidóság számára.

A miniszterelnök válaszá-

ban rámutatott arra, hogy az állam pénzügyi helyzete nem engedi meg az összes lerombolt zsidó templomok helyrehozatalát és így az állam egyelőre csak két vidéki zsidó templom újjáépítését vállalja, hogy ezzel legalább jelképesen siessen a zsidóság segítségére. A két ilyen állami támogatással felépülő zsinagóga egyike a székesfehérvári zsidó templom lesz.

A székesfehérvári zsidóság halás köszönettel fogadta a miniszterelnök közlését.

Ujabb menekültek Svédországban

Valamennyiünk előtt ismeretes, hogy Németország összeomlása után a svéd kormány igen sok deportáltnak adott menedéket. A magyarországi zsidók közül is körülbelül 4000 deportáltnak nyújtott otthont Svédország. Az onnan jövő levelek nem győznek beszámolni arról a kedvességről és szíves segítségről, amellyel a svédok felhalmozták deportáltjainkat. A svéd kormány újabb segítőtevéseiről kapott értesítést most a Zsidó Világkongresszus magyarországi szekcióján. A Világkongresszus stockholmi irodája arról értesít ugyan, a magyarországi irodát, hogy a svédok beutazási engedélyt adtak mindazoknak a még Németországban élő deportáltaknak és németországi zsidóknak, akiknek hozzátartozója már eddig is Svédországban tartózkodott. Elküldtek annak a 100 személynek a nevét is, akik az akció keretében az első transzporttal már meg is érkeztek Svédországba. A listában egyetlen magyarországi nevet is találunk: **Katz Károly**, aki 1927 VI. 5-én született Máramaroszigeten. A következő transzport rövid időn belül elindul Svédországba. Az értesítés utolsó sorait szó szerint közöljük:

„Lehetetlen leírni, hogy a menekültek számára ez a találkozás oly sok évi boldogtalanság után micsoda örömet jelentett. A deportáltak hálaja a svéd kormány és a svéd nép iránt leírhatatlan.”

A nyugatmagyarországi áldozatok névjegyzéke

Egyes nyugatmagyarországi és burgenlandi és pedig Ágfalva, Balf, Hideség, Kopháza, Nagycenk, Sopron, Sopronbátfalva, Deutschkreuz és Siegendorf községekben elpusztult hitvesvéreink sírjairól Davidovics Lajos feljegyzéseket és névjegyzéket ké-

sztelt. — amint ezt már aprílis 25-i számunkban is közöltük. — Ezek a névjegyzékek a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának jogvédő irodájában, Sip-u. 12. II. em. 36. a. számú szobában, kedden, csütörtökön és vasárnap 10—12 óra között megtekinthetők.

Rev. Michael Elton előadása a Rabbiképző Intézetben

Vasárnap délután a Rabbiképző Intézet templomában nagyszámú érdeklődő közönség gyűlt össze, hogy meghallgassa Rev. Michael Elton londoni rabbi, angol tabori lelkész előadását az angol zsidóság életéről. Dr. Földes István, a Rabbiképző Intézet Vezérelőbírójának elnöke üdvözölte az előadót, aki először az angol zsidóság multjára vetett történelmi visszafilantást, majd az angol zsidóság társadalmi összetételét ismertette.

A nagyvonalú és mindvégig nagy érdeklődéssel kísért előadás végén a közönség köréből többben kérdést intéztek az előadóhoz.

Rev. Michael Elton tiszteletére a Rabbiképző Intézet összejövetellel rendezett, melyen a zsidó közélet vezetői is megjelentek. Dr. Löwinger Samuél, a Rabbiképző Intézet igazgatója köszöntötte az előadót, rámutatott azokra a szellemi nagyszerűségekre, amelyekkel az angol zsidóságot meg az angol zsidóságot. Dr. Pásztor József főtűkár felszólalásában arra kérte az előadót, hogy tolmácsolja a magyar zsidóságnak azt a kérését a „Kadimához”, küldjenek gyógyszerrel és támogatást a kórházak és az egyedülálló öregek részére. Dr. Spiegel Tibor, „Tarbut” tanára hébernyelvű beszédében arra kérte Rev. Michael Elton, hogy látogassa meg azokat az iskolákat, ahol héber nyelven tanítanak. Schweitzer József rabbijelölt az ifjúság üdvözlését tolmácsolta.

A szefira gyásznapjai

Az ómer-napok, amelyek most telnek, mulnak — a szefira gyásznapjai. E napok számlálását a Tóra rendeli el, gyászos emlékükről pedig a Talmud lapjain olvassunk.

„És számláljátok magatokat a napokat az ünnep másnapjától, attól a naptól, midőn hozzátok a lengetés ömerjét; hét teljes hét legyen. A hetedik hétig való napig számláljátok ötven napot, akkor mutassatok be új tisztálkodót az Örökkévalónak — így szól a tórai parancs. S mi Peszách második napjától, az első kalászkévek felmutatásának idejétől, Szóvaszig a hetek ünnepéig, egyre számláljuk a kalásztérés napjait. Várjuk, várjuk a szengék tisztálkodatának ünnepét, amellyel egyben Szinój barmához érkezünk el. Az új termés és a kinyilatkoztatás ünnepe hét hétig tartó számlálás után elhozzák nekünk a zsidó lét teljesedésének napjait: a Tan és a kenyér örömeit...
A szefira, a számlálás, ez időszakának komor gyásza több szomorú történetre emlékeztet... A Talmud tanítása szerint a második évszázad kezdetén, az ómer-napok idején, irtózatos járvány pusztított Rabbi Akiba tanítványai között. A hagyomány szerint huszonnégyezer tudós palesztinai ifju halt meg akkor a gyilkos járványban... Az első keresztes háború féktelen zsidóüldözései is ezekben a hetekben tomboltak s értetlen zsidók ezreit juttatták mártírsorsra... És ezekben a gyászos napokban köpetkezett be két év előtt a magyar zsidóság katasztrófája is. A szefira heteiben egymás után indultak el a fekete vonatok, amelyek a gettók gyötrelmei után százezer meg százezer testvérünket vitték el a tragikus sorsra — mártírhalálra... Tudós rabbi szavai: galambósz aggas-

tyánok és lángoló tekintetű fiatal papok — mesterek és tanítványok községeik népével együtt mentek az ómer-napok idején a vértanúság áldozatára... Fájdalmas, vérző szívvel gyászolunk ezekben a napokban, hetekben emlékezünk a középkori gyűlöletre, mely ezeket vitt pusztulásba és a gyilkos járványra, amely a zsidó hit és tanítások követőit, régi-régi mesterek kései tanítványait juttatta mártírútra.

A gyász eme napjaiban Rabbi Akiba, a mester, vértanúsága int felénk, szabadságra vágó és szenvedéséből dicső felkelésre váró nép köréből. Vérének hullásával, lelkének törhetetlen zsidó hűségével, amellyel élete árán is ragaszkodott a tanhoz, minden korok zsidó gyermekét arra tanítja, hogy a történelmi gyász emlékeztetéseiben, mártírjaink emléke felett győzzük le a zsidó lét tragikumát — hittel, hűséggel ragaszkodjunk a zsidó Tanhoz. A mester példázata ma is szól hozzánk: ha el akarnak csábítani a zsidó eszmék világából, gondoldj a mesebeli rókára, amely a halakat a vízből a szárazra csalogatta — a halak így felelték: „A víz, amelyben lélekzeni tudunk, csak szakadatlan életveszéllyel van teli, — de a szárazon biztosan elveszünk“...
(—a —f)

Szabadalmazott

műszaki újdonságok, Gyártás, Vétel, Eladás, Gerő Sándor, VI., Ó-u. 21.

Kávéház, vendéglői berendezések

GYORSMÉRLEGEK, NATIONALKASSZÁK, IRÓGÉPEK,
vétel eladás

Rosenfeld
Népszínház-utca 31

DIVATÁRUKERESKEDŐ, városban, Budapest közelében berendezett üzlettel, iparral átlagos, vagy

tökés társat keres

„Biztos megélhetés“ jellegre a kiadóba.

Külföldről keresik

A HIAS HEBREW SHELTERING AND IMMIGRANT AID SOCIETY budapesti hivatalánál keresik az alábbiakat. Nevezettek jelentkezzenek, vagy bárki, aki tud róluk, jelentkezett akár személyesen, akár írásban a HIAS hivatalában, V. Dorottya-u. 7. szám alatt, hétköznapokon délelőtt 9—1 óra között.

- A. 30769. Weinberger Györgyi, utolsó hír 1944. júl. hadiüzemből, utána deportálták Auschwitzba, onnan Bergen-Belsenbe került 1944. aug.—szept. Keresi: Szabó Mordechai, Dvr. Pal. 32720. Unit 148. Coy Rasc (Pal Water Tank).
- A. 3858. Szabó Imre, szül. 1918. VIII. 1. Budapesten, 1942-ben eltűnt Kárpát-fronton, állítólag orosz fogságban. Keresi: Brull V., 36. Moor Road, Millon Cumb, England.
- A. 3859. Szabó Róbert, szül. 1923. VI. 15. Budapesten, állítólag 1944-ben novemberben deportálták. Keresi: Brull V., 36. Moor Road Millon Cumb.
- A. 3860. Dr. Schwartz Sándor, szül. 1878. Sárvár. Keresi: Brull V., 36. Moor Road Millon, Cumb, England.
- A. 3861. Fodorné Brelner Irén, szül. 1891. jan., Sopron. Keresi: Brull V., 36. Moor Road Millon, Cumb.
- A. 30154. Szobel Miklós, 22 éves, Budapest. Keresi: Szobel László, Jeruzsálem, King George Str. 4.
- A. 30155. Szohel Lajos, 38 éves, Budapest. Keresi: Szobel László, Jeruzsálem, King George Str. 4.
- A. 3572. Grünblatt Winkler Ilona. Keresi: Radnóti Adolf, Corrientes, 4539. Dep. 4. B. Aires.
- A. 5942/103. Kramer Imre. Keresi: Max Nussbaum.
- A. 3621. Kádár Györgyné Mendl Rozália. Keresi: Mendl Adorján, Av. 7. de Setembro 110 Bahia Brésil.
- A. 3642. Fleischmann Dávid, szül. 1878. VI. 26. Klattan, Ausztria, felesége szül. Stossk Irén, szül. 1887. VIII. 15. Klagenfurt. Utolsó hír: 1944. jun. 26. Röck Szilárd-utcai tábor. Keresi: Gewlne Marguerita, Bellac (Hte Vienne).
- A. 3403. Dr. Várhelyi Jenő, Piroška. Keresi: Szeeső Julia, Roma, Via Flaminia 197. int. 15.
- A. 3405. Holló Sándor, Karola. Keresi: Szeeső Julia.
- A. 3406. Rosenthal Gyuláné, Rosenthal Alice. Keresi: Szeeső Julia, Róma.
- A. 3407. Szeeső Vilmosné, dr. Szeeső Miklós. Keresi: Szeeső Julia Róma.
- A. 3408. Sebestyén Ella és családja. Keresi: Szeeső Julia, Róma.
- A. 3421. Huber János, szül. 1922. IV. 22. Magyarországon. Keresi: Huber Cecília, St. Gallen.
- A. 3450. Ketty Marika Naar? és Pucsik Ferenc? Zacoldia-u. 38. Keresi: Ergas Beatrice, 87. Rua Nova Santo António Lisboa.
- A. 3529. Fehér Ferenc, Bornstein Fehér Sarah, Fehér Györgyi, Zsuzsanna, Bpest, Muzeum-körút. Keresi: Martin Schwartz, B. Aires, Rosario 735. 4/B.
- A. 2611. Nordné Goldmann Etus, Budapest. Keresi: Goldmann Zoltán, 15. Rue du Buisson, St. Louis, Paris.
- A. 2612. Nord Jenő és gyermekei, Budapest. Keresi: Goldmann Zoltán.
- A. 2644. Felbermann Zsigmond, Bpest, Apponyi-lér. Keresi: Surányi G., 9. Bld. Desmarais, Montelimar (Drome).
- A. 2645. Fenyő Sándorné sz. Surányi Mariska, B. Szaivas? Keresi: Surányi G.
- A. 2646. Scheyfer Ilvéné(?) sz. Surányi Mariska, B. Szaivas? Keresi: Surányi G.
- A. 2788. Fleischner Béla, Piroška, András, István, Gusztáv, László, György, Suzy. Keresi: Saraci Katalin, Beyoglu Dudu Odalari sok. 24/3.
- A. 2827. Dr. Barany Gyula, Bpest, Petöfi-u. Keresi: Láng Imre, Arbale Djamia, Teherán.
- A. 34216. Scheuk Margit, szül. 1912. VIII. 8. Berlin. Keresi: Bernhard Nachmann, Berlin-Neukölln, Hermann Str. 33. v. II. 1.
- A. 34219. Fleischner Zsuzsa, Budapest, Egyetem-u. Keresi: Saraci Katharina, Istanbul-Beyoglu, Dudu Odalari Sok. 24/3.
- A. 34243. Ernst Fülöp, Budapest, Sas-u. Malvin, Jani, Andor, Gyuri, Edith. Keresi: Stern Laura, Amsterdam C. Amstel 113.
- A. 34244. Vértes Armin, szül. 1887. III. 30. Budapest. Keresi: Sterin Laura, Amsterdam, C., Amstel 113.
- A. 34245. Vértesné Stern Margit, szül. Okucane (Croitie). Keresi: Sterin Laura, Amsterdam, C.
- A. 34246. Wiegenfeld Ivette, szül. 1928. III. 20. Keresi: Sterin Laura, Amsterdam C.
- A. 34247. Sós György, szül. Budapest, 1928. Keresi: Ellert Éva, Marrakech, 73. Rue Capitain, Capparon.
- A. 34248. Ellert Bella. Keresi: Ellert Éva.
- A. 34296. Dr. Deák Ernőné Berger Stefánia, szül. 1894. Bpest, anyja: Berger Julia. 1944. decemberben deportáltak Budapestről, állítólag 1945. februárban Ravensbrückben volt. Keresi: Várdász Pál, 12. Mukhalis St., Haifa.
- A. 34346. Silber Aron? Budapest. Keresi: Stern Chandel, 55. Rue Aumaire, Paris 3.

A
BUDAI CHEVRA KADISA
FARKASRÉTI ÉS ÓBUDAI TEMETŐIBEN
A SIROK ÁPOLÁSA
MEGKEZDŐDÖTT.
BEFIZETÉS A TEMETŐKBE, VAGY A KÖZPONTI IRODÁBAN:
BUDAPEST, XII., MÁRÓS-UTCA 16. TELEFON: 160—230.

Glosszák a hétről

JÓL EMLÉKSZÜNK még azokra az *Erger levele Bergerhez* című uszító cikkekre, amelyek sorozatosan láttak napvilágot a *Virradat* hasábjain és amelyeknek dicstelen szerzőjét a közelmúlt napok egyikén öt esztendei börtönrre ítélte a budapesti Népbizottság.

De eszünkbe jut az *Erger levele Bergerhez* kapcsán a sok-sok másfajta *ergerbergezés* is.

Rizony, a félfasizmus és fasizmus huszonöt éves korszakában az *Erger-Berger* kezletű daltal vonultak ki a cserkészek, masirozgattak a katonák és parádéztek a leventék.

Ma már megvilágosodott a magyar közvélemény jelentős része — sajnos, még mindig nem mindenki — előtt, hogy ezért az *ergerbergezésért* méregdrága arat fizetett az ország!

Merl az *Erger-Berger*-rel feceltek el az „uri Magyarország” irányítói a figyelmet

a szociális problémákról, a földreformról és mindenről, ami időszerű volt!

Egy szép napon azután kiderült, hogy az *Erger-Berger* nem bizonyult csodaszernak! Az *Erger-Berger*-rel nem lehetett megoldani a Földnélküli Jánosok problémáit, nem lehetett eloszlatni a nyomorgó proletariátus keserveit és nem lehetett győzelemre vinni az Igazság lohogója által harcoló világgal szemben az eleve halálraítélt náciizmus hazug ügyét!

Az *Erger-Berger*, amely megelőzte a *Horst-Wessel*-dalt, az „uri Magyarország” szomorú jelenségei közé tartozott! Reméljük, elmúlt az az „uri Magyarország”, amelynek útja szükségszerűen heletorkollott Sztójajék és Szalasiék fasizmusába!

*

NEM ÁLMODUNK! Nem! Nem! Nagyon is ébren vagyunk! És fájdalmasan állapítjuk meg, hogy az, amit ma itt említiünk, valóban meg-

történt. Mégpedig nem az infámis 1944-es esztendőben, hanem a magyar demokrácia 1946-os esztendőjében, amikor — sajnos! — a közélet porondjától ki nem sepert reakciós elemek lépten-nyomon kifejezésre merik juttatni igazi érzelmeiket és kompromittálják ezzel a demokrácia szent ügyét!

Nem álmódunk! Valóban megtörtént, hogy *Mezőberényben* — *Németországba* való deportálás céljából — összeülték a maradék-zsidókat: szokat, akik esodával határos módon nem pusztultak el a „halálgyárakban”, vagy a munkaszolgálat kintjai középette.

Azok a tanítók, akik 1944-ben is *lajstromozták a mezőberényi zsidókat*, 1946-ban *njból nekiláttak a munkának*, amelyet két évvel ezelőtt, *ugylátszik*, *alaposan megtanultak és ma is szívesen végeznek*.

Ha fölük függött volna, a maradék-zsidókat is kitelepítették volna a svábokkal! Valami különbség azért lett volna! A svábokat ezek a reakciós elemek kétségtelenül fájó szív-

vel bucszatták: a zsidóktól viszont boldogan váltak volna el!

*

IGEN HASZNOS, minél többször leszögezni azt a tényt, hogy a fasizmus és az antiszemitaizmus közös gyökerekre tekinthet vissza. Aki tehát bármilyen fajtájú antiszemitaizmust terjeszt, az egyben fasizmust is propagál.

A magyar fasizták gyökeresen antiszemita beállítottságát különösen illusztrálja az az egykori felhívás, amely a *Kolosváry-Borcsa* Mihály szerkesztésében megjelent, *hirbeadt Függetlenség* hasábjain látott napvilágot és amelyet most a *Szabadság* szükségesnek tartott egy értékes „epizód” kapcsán feleleveníteni.

Arról van szó, hogy a *Függetlenség* 1943 február 25-én a következő hirdelményt tette közzé: „Felhívjuk az *antimarkista* és *antiszemita* gondolkodású tanárokat, orvosokat, ügyvédeket, mérnököket, építészeket, közgazdászokat, sőt, hogy nevüket, címüket és foglalkozásukat közöljék a lap szerkesztőségével.”

A nagy kaland

1. (Deportált-történet)

Írta: GYÖRGY ENDRE

Fogkele nélkül...

Mint mindig mindenben, itt is *becsapásra törekedtek*. Azt tanácsollák, hogy a zsebünkben levő tárgyakat rakjuk át a hátjásákba. Azokat így könnyebben visszakapjuk. Mondanom sem kell, hogy erre a zsákokat az ördögtől, börtöntől ellopták. Még inkább viszontláttunk egy-két olyan apróságot, ami a ruhazsebünkben maradt. A „megőrzendő” aranyholmik: gyűrűt, pénzt, töltőtollat katonákra jegyezték fel. A soha vissza nem adásra!

*Elrabolták a karkötőórám, a zsebkésemel, a pénz- és le-
vélzárcám, a feleségem és
gyermekem fényképét.* Értékes Zeiss-szemüvegemet zsidó-
imákonyvek és kezgyszerek közé a földre söpörték és ezáltal hónapokra megvakítottak. A fogkefémet, a szájlépő német higiénikusok nagyobb dicsőségére, elkobozták. Háromnegyedéig csak kefe nélkül tarthat-
tam tisztán a fogaimat. Ica-
táimra, amelyek újságírói, ka-
tonai és magánéletem negyed-
százados illószakának dokumen-
tumai voltak, kijelentették:

— *Ezekre magának többé
ugye lesz szükség!*

Azóta játszadozom azzal a gondolattal, hogy nem is az vagyok, aki voltam (legalábbis ezt nem bizonyíthatom), hanem valaki egészen más, egy újszülött, aki teljesen előlről kezdi az életet...

Étől kezdve nevem csak ugyan megszűnt és nem voltam egyéb, mint a 97.362-es...

A vetkőztetési jelenet után bementünk a telen levő áruháza. Szabályos polcokkal, pultokkal, „elárúsító segédke-
kel” és főként, mert hiszen németekről van szó, rengeteg felirattal... A polcokon tíz- és tízezer alsóruha, zakkó, nadrág, felöltő, télikabát, harisnya... Amit az előző napokban másoktól szedtek el, fertőtlenítettek és most kiosztanak. Rónagyokat a jó helyébe. Akadt a holmik között elég szép számmal olyan, amelyiken *buda-
pesti szabócégy* vignetája díszelt. Azt, aki a viharos téiben nyári bőrbőrifelöltőt kapott és reklamálni merészelt, megrugdosták...

A ragadós mázoló-ambicló

Hitler festőambicója ugylátszik ragadós volt Németországban. Amikor olyan gyönyörűen beöltöztünk, hogy beillettünk bármelyik szülőbe madárijeszlőnek, festékkel telt ibrikkel mázolókk jelentek meg. Vécyszerű minium volt a faze-

kakban. Ezzel *tábornoki lampax* huztak a két nadrágszár-
ra, szorójelet pingáltak a hátunk közepére. Ebben a vértől esőpögő dresszben vonultunk vissza a Zeltbe.

Majd elfelejtettem: felculázás előtt száz meg száz minden náciobeli borbély esett nekünk, hogy mindenütt leburotváljon, majd újabb esztendőrek maró folyadékkal mázolták be sebes testünket, utána pedig azon *Adám-kosztüm*ben vizsgálóbiztosok elé kellett állnunk, akik előbb a száánkba néztek, majd hátra ure-ot vezényeltek... Eldugott aranyat kerestek...

Háromheti kín, szenvedés, keserv és reménytelenség után századmagammal munkára helyeztek ki. Örültem a szabadságomnak, mert a munka- és internálótábori tapasztalatom, hogy ilyen helyen *csak a dolgozás* segít át a testi és főként a lelki pusztulás veszedelmén.

Decemberi hajnal volt, hullt a hó, süvített a téli szél és mi vékonyka ruházatunkban, a bizonytalan (vagy talán a nagyon is biztos?) sorsról és jövőről riadtan ácsorogtunk a buchenwaldi léger hatalmas kapujában.

Egyszerre csak vakítófényű lámpák gyulltak és fuvós zenekar vonult fel. A zenészek mint régen a londoni vagy bécsi udvarba rendelt magyar ci-

gánymuzsikások, mind vörös-kék huszáruniformában. Reakondítottak valami hoppsszárára, majd folytatták lágy ke-
ringővel és zajos indulóval. A zene kicsalta a barakkok és sátrak palkáuyait: a negyven-
ezer bennlakót, akik mara-
ütemre indultak munkába. Sánták, bénák, puposak tömege bicegett az épek sorában...
Kísérteties volt!...

Nyomukban mi százan, pesti Häftlingek. Irány a vasutállomás... Utánunk vagy harminc SS-Manu. Nem hittünk a fü-
lünknek, amikor a halálfejes jelvények, kézre töltött puskák és egyéb ijesztő instrumentumok mögül egyikük *magyarul* szólalt meg...

Irány: Colditz!

— *Colditzba* megyünk! *Howdy* Ó. Földrajztudomány, terep- és térképismertet: segíts! Hol van Colditz? Szászországban! *Drezda és Lipsze között!* Hadüzem épül, ahhoz kellene a pesti bankhivatalnokok, orvosok, ügyvédek, újságírók; hiszen ebben egyedül ők a szakértők! Nekem tízedmagammal az építkezéshez szükséges nyersanyagot kellett termelnem a homok- és kavicsbányában *reggel hattól este hatig teljes tizenkét órán át lapátoltam esőben, sárban, hóban, fagyban a szines köveket... Nem volt ötven kocsi, teherautót pak-*

A felhívásnak létszámát tekintve volt. Az antimarxisták és antiszemiták siettek jelentkezni. A Függelék pedig gondosan elvette a leveleket és sürgönyöket. Jól tette! Gratulálunk! Így ugyanis a levelek és sürgönyök most egytől-egyig a demokrácia politikai rendőrségének birtokába kerültek.

Legalább hiteles névsort lehet majd összeállítani azokról az antimarxistákról és antiszemitákról — nem véletlen, hogy a fasiszták éppen e két jelszóval keresték híveket! —, akik még ma is vigan eszik a magyar demokrácia kenyereit, sőt sokszor jóval nagyobb adaghoz jutnak, mint az igazi demokráciák!

Az egyik fő-antimarxista és fő-antisemita, például, napjainkban is vigan élvezi Kisvárdán meghagyott szép birtoka hasznát, — ugyanakkor, amikor az általa és nyilas „testvérei” által üldözött, de véletlenül életbenmaradt antisziszta zsidók egész sorától elvették az utolsó időben a földet!

*

NAGYON ÜGYES nő lehetett Bosnyák Zoltán titkárnője és első munkatársa, aki mindmáig a demokratikus magyar főváros egyik iskolájában taníthatott és akit — miután régebben pedagógus-társai szépen igazoltak — most lefűlt a politikai rendőrség.

Dósa Zoltánné, született Etes Ilona, polgári iskolai tanárnő — aki a fasiszta Zsidókutató Intézet hírhedt vezetőjének és a Stürmer-nél is slümerebb *Harc* című újság-szörnyeteg még hírhedtebb szerkesztőjének jobbkeze volt — arról nevezetes, hogy ő állította össze, főnöke egészére alát, azoknak a zsidó írónak a jegyzékét, akiknek műveit zuzdába küldték, vagy legalábbis eltávolították a közkönyvtárakból 1944 május 1-én.

Dósáné lefűléseivel kapcsolatban meg kell említenünk, hogy több nyilvános könyvtárban — így a Fővárosi könyvtárban — még mindig nem helyezték vissza a polcokra és nem katalogizálták a Kolesváry-Boresa — Bosnyák — Dósa-féle kompánia által indexre tett könyveket, ami-

nek következtében a kutatók nem szerezhettek teljes képet a magyar szellemi élet tegnapi napokról és legnapjáról.

A fasiszták indexén szerepelt könyvek tulnyomórésze, szerencsére, megvan a könyvtárak pincéiben. Egy év munkájával igazán mód kínálkozhatott volna arra, hogy

ezeket a műveket visszategyék a helyükre és a zsidó írók neveit újból rávezessék a karoltétkora!

Lehet, hogy a még mindig sokfelé meghuzódó Dósa Zoltánné és egyéb Bosnyák-kreaturák hátráltatják ezt a folyamatot? Nem akarjuk hinni!

SÓS ENDRE.

Vallásos félóra a pesti rádióban

E hét keddjén újból zsidó vallásos félóra volt a pesti rádióban. Abrahámsón Manó pesti főkantor zsolozsmákat énekel a pesti hitközség templomi énekkarának és Gottschall Jakab karnagy orgonajátékának kíséretével, majd dr. Katona József pesti rabbi mondott mélyenszántó, helyenként magával ragadó prédikációt, amelyben az istenfielem és istenimádat igazi értelmét fejtegette.

— Istentagadó az — mondta —, aki hirdeti, hogy hisz Istenben, de cselekedeteiben a hitet megszegyenti, aki vallja, hogy a Tízparancsolatot Isten kinyilatkoztatásának tartja, de tetteivel megszegi azt. Istenta-

gado az, aki nem tiszteli az embert, aki gyűlöletet hirdet és a bosszu szellemét éleszteti, aki a pénz megszállottja és a vagyon rabszolgája, aki hamis mértékkel mér, aki bértől megfosztja a szűkölködő munkást és elnyomja a gyengébbet. Isten ellenségei, hitetlenek mindazok, akik bántalmaznak, elnyomnak, pusztítanak embereket, hitűk, fajuk, vallásuk, világnézetiük, pártállásuk miatt. Istentelenek, istentagadók, hitetlenek, akik nem látják az emberben a teremtő Istent

A templomi kórus újabb éneke után dr. Katona József megható imát mondott a fátvölgyéért, majd megáldotta mindazokat, akik Isten nevét megszentelik.

Aztunk meg szünőt naponta. Rivierai ruházatomban kékre-zöldre válna, a fagytól könynyezve itt irtam meg magamban a Boldogtalanság szimfóniáját.

A tél hajnali sötétjében vultunk végig az alvó kisvárosban, hogy a Sand- und Kies-grubeba érjünk. Szívesen álltunk magunkat azzal, hogy mi, a „legjobb tíz”, szabadok vagyunk. Almodozásunkból az SS-őr ordítása vagy rugása ébresztett fel... Minden reggel elmentünk a szátonnyu, titkoszatos várkastély elé. A kasztyuban angol és amerikai hadifogoly-tiszteket őriztek. A fáma szerint Churchill vejét is...

A homokbányászok csak este jelentek meg a lágereben. Az estét és éjszakát töltötték bent, de ez is elég volt ahhoz, hogy kétségbeesetten gondoljanak a reájuk váró üldözésekre. Mindenért üteg, pofon járt. A Lagerjlteste valaha valami le-buj-kocsma tulajdonosa volt Berlinben, az egyik Block-álltete hintás ugyanott. Nyolc-tíz évet tanýáztak már lágereben és a lágere „erköles” minden aljassága reájuk ragadt. Sőt ők voltak ebben a példamutatók. Az aljasság, az önzés, a szerzési vágy, a holttesteken való keresztüljárás apostolai. Ellopták az amugyis vékonyka szelét párizsi felét. Hájszáldról segítségével megdézsmáltak a

25 grammos margarínadagokat. Csontok a lckvárból, a salátából, amiből egyetlen kanálnyi adtak ebédre. Nemlétező lelkiismeretüket nem mozgatta meg az, hogy mindezzel koplálásba, lassu elfogyadásba, a halálba sodortak bennünket.

A rablók

Raboltak, „szereztek”, hogy jól élhessenek és amíg mi ékkoppon voltunk, addig ők estéről-estére a lopott margarín-lömegekben pecsenyét, burgonya-krokettel, résztelt krumpolit sütöttek. A gazságaikon való felháborodást erőszakossággal, gonoszossággal, vad nyereséggel nyomták el. A csontig lesorvad embereket munka közben botításokkal serkentették.

Vasárnaponként nyilvános vesszőfuttatást rendeztek, aminek végignézéséhez erős idegzet kellett. Ezt az Oberschar-führer ur, mint ünnepi szórakozást, maga végezte. Zischke ur, a másik „Ober” revolverrel a legnagyobbatban leterített egy tizenhat éves ifjút, mert lustának találta. Valakit úgy lelöktek a földre, hogy láb-szárát törte. Ghimes festőművész összereskaült a nyolcméteres gerenda cipélése közben.

Esténként begyújtottak a betonfalú és betonpadozatu, tehát jégveremszerű terem egyetlen kályhájába, de, ha a félig megfagyott Häftlinge köréje

gyűltek melegenni megémbere-dett tagjaikat, vödör vizet öntöttek a forró kályha tetejére, hogy tüzet kioltás, a fel-szálló gőz pedig sebeket ejtsen a melegedők arcán. A „fürdő-szobában” két vizesap volt ugyan, de husánggal verték ki azt, aki mosakodni merészelt. Másnap botítás járt azért, ha nem kerestük fel a fürdőszobát. Ki tudott itt eligazodni? Légitűdő estén 3-4 órán keresztül nem volt szabad moz-dulni. Sokan könyörögtek, hogy engedjék őket az épületben levő mellékhelyiségekbe, mert rosszul vannak. Visszaparancsolták őket az ágyba. Amikor ezután kigyult a lámpa, vizsgálat kezdődött az ágyak körül és ahol a tarthatatlan helyzet nyomait fedezték fel, jött a bot, a verés, a szemétszikrázatú pofon... Ilyenek miatt télviz idején meztelenül akarták kiharancsolni reggelig tartó „appelre” az egész lágeri.

Az ember, aki a pofonokat kapja...

— Te kinevetsz engem! — támadt reám egy alkalommal a szadista szöke Capo. En neve-tek? Semmi kedvem sincs hozzá! De mit használt itt érv, védekezés, tiltakozás? Már nekem is esett (mindig azt magyarázta, hogy a nevelési módszerrel fordul meg minden) és pofozni kezdett va-

dal, északon. Egyet jobbról, egyet balról... Utótt-vert, mint a pofozóembert szokás a Ligetben. En csak bűmlantam reá: csodálkoztam és figyeltem az élvezettel ütlegelő ember lelkivilágát... Az amugyis ké-szöld szemű szörnyeteg tekintetéből kénkőves láng lövell ki, arcát különös kéj sugá-rozta be. Látszólag kitűnően szórakozott, én pedig vártam, hogy a felhuzott wecker, vagy, grammofon mikor jár le. Tizenöt-null volt az eredmény a ter-hemre. Negyvennyolc évig ledelt várnom, amíg az első nevelő-javító pofont megkap-hattam...

Láger-erköles? Bizony „leg-jobbjaink” is engedtek a szá-goru otthoni felfogásból. Főként az enyém-tied-üvé fogalma szenvedett hátrányos változást. Az én napi kenyéradagom a tied is, de a tied már nem az enyém... Sokszor volt a ne-gyed-, majd ötöd-kenyér éj-szakára a fejevankosom, de reggelre azt is kirántották on-nan... Mit szólnátok ahhoz az orvoshoz, aki nem állja esténként háromszáz tányért végignyalni, hogy egy kis ma-radékhoz jusson? No és az a belgyógyász, aki azt bizonyít-gatta, hogy „nem olyan nagy, egészségügyi hiba” a szemé-tből általa kiszedett hulladék elfogyasztása; jó a mennyiség és nem a minőség...?

(Folytatjuk)

HOGY TÖRTÉNT?

XXI.

Az auschwitzi jegyzőkönyv

Most pedig átadom a szót a jegyzőkönyveknek. Elnézést kérek az olvasótól, ha rossz észrevételei, vagy ijesztő álmok lesznek, de tudja meg mindenki, hogy mit tett velünk, mit eszelt ki a „german kulturjölény”, hova társított a magyar zsidóságot az Endre-Bakj-féle jobboldali nyilas közepeosztály és ismerje meg azt a törvényt, amelyben a történelmi magyar zsidóság elszűlyedt.

„1942 április 13-án ezredmagammal — valamenyenien férfiakat — a szeredi gyűjtőtáborban teherkocsikba raktuk. A kocsikat kívülről lezárták, amiért a menelirányt nem tudtuk megállapítani. Midőn hosszú utazás után az ajtókat kinyitották, esodalkozva vették észre, hogy a szlovák határt átléptük és a lengyelországi Zwardon állomáson vagyunk. Az őrszemélyzetet, mely idáig a III. gárda tagjaiból állott, német Waffen-SS legénységgel váltották fel. Néhány vasuti kocsit lekapcsolása után tovább utaztunk és éjjel Auschwitz állomásra érkeztünk, ahol egy mellékvágányon állítottunk meg. A lekapcsolt vasuti kocsik visszahagyása állítólag az elszállítás nehézségei következtében történt. A visszahagyottak egyébként néhány nap múlva kivétel bennünket. Megérkezésünk után ötös sorokba állítottak s megszámláltak bennünket. 640-en érkeztek meg. Vagy 20 perces menetelés után, amikor is nehéz csomagjainkat elpelnünk kellett. (Szlovénnyel t. k. jól felszerelve hagytuk el.) Megérkeztünk az auschwitzi táborba.

A „tetoválás”

Auschwitzban azonnal bevezettek bennünket egy nagy barakba. A barak egyik oldalán le kellett adni csomagjainkat, a másik oldalán meztelenre le kellett vetkőznünk, a ruháinkat és értéktárgyainkat be kellett szolgáztatni. Meztelenül mentünk át ezután egy szomszédos barakba, ahol úgy fejtünk, mint egész testünket megborotválták, s lyzollal deszficiáltak. E barak elhagyásánál mindenki egy számot kapott. A számok 28.600-nál kezdődtek s sorozatosan mentek tovább. E számokkal a kezünkben egy harmadik barakba kergettek bennünket, ahol azután a tulajdonképen felvétel történt. E felvétel abból állott, hogy a második barakban kapott számokat — rendkívül brutális módon — a bal mellünkre tetoválták. E műveletnél sokan elájultak. Személyi adatainkat is itt vették fel. Innen százas csoportokban egy pincébe, majd egy barakba kísérték, ahol fegyverruhákat és sapkákat kaptunk. Az egész eljárás délelőtt 10 óráig tartott. Még ugyanaznap délután elvették a fegyverruhát

s öreg orosz katonai egyenruhát (inkább rongyokat) kaptunk helyette. Ebben a felszerelésben vezettek át azután bennünket Birkenaubába.

Auschwitz lényegében politikai foglyok részére — u. n. védőőrizetesek (Schutzhäftlinge) — felállított gyűjtőtábor. Beutalásom idején, azaz 1942 áprilisában, kb. 15.000 fogoly, főképpen lengyelek, birodalmi németek és „polgári oroszok” voltak itt koncentráva. Egy kisebb része az összegyűjtötteknek különbözőből és munkakerülőkből állott.

Az auschwitzi táborparancsnokságnak a birkenauai munkatábor, valamint a tábor kis mezőgazdasága (Harmansce), szintén alá volt rendelve. Az összes betanított foglyok előbb Auschwitzba kerülnek, ahol megfelelő számmal látják el őket, azután vagy ott tartják őket, vagy Birkenaubába s igen kis számban

Vörös háromszög	=	politikai védőőrizetes.
zöld háromszög	=	hivatalos bűnöző,
fekete háromszög	=	munkakerülő (főképpen oroszok).
rózsaszínű	=	homoszexuális,
ibolyaszínű	=	bírlakutatók szektájának tagja.

A zsidó foglyok megjelölése csak annyiban különbözik a fent leírt módtól, hogy a megfelelő háromszög (leggyakrabban vörös) kis sárga háromszögekkel (lávidessillaggal) van kiemelve.

Az auschwitzi tábor területén különböző gyárak és műhelyek állnak. Így többek között a DAW (Deutsche Ausrüstungswerke), a Krupp-cég és a Siemens-művek egy-egy üzeme. azonkívül egy sok kilométer kiterjedésű épülőfélben lévő gyártelep „BUNA” névvel, mely már a tulajdonképen tábor területén kívül esik. Ezekben az üzemekben dolgoznak a foglyok.

„A munka felszabadít”

A tábor lakóterülete, tehát a szilkebb értelemben vett tábor, egy kb. 500×300 méteres területen fekszik. Ez a terület egy kb. 3 méter magas kupolabetonoszloppal van körülvéve. Az oszlopokat egymással kétoldalt erősített magasszfűtésű áramvezetők kötik össze. A két kerítés között egymástól kb. 150 méter távolságra 3 méter magas őrtornyok állnak, melyek gépfegyverekkel és fényzórókkal vannak ellátva. Valamivel a belső áramvezetékes kerítés előtt közönséges drótkerítés húzódik. Ha valaki már csak ezt a kerítést megérintette, a tornyokból lövésekkel válaszoltak. A tábor maga 3 házsorból áll. Az első és második házsor között húzódik a táborut. A második és harmadik házsor között kezdetben egy fal állott; 1942 augusztus közepéig a fal mögötti lévő házakban azok a

Harmansceba küldik. A foglyokat beutalás sorrendjében számozzák. Minden számot csak egyszer használnak úgy, hogy az utolsó szám mindig az összes eddigi beutalt foglyok számát mutatja. A birkenauai táborból való menekülésünk idején, azaz április elején (1944) ez a szám kb. 180.000 volt. E számokat kezdetben a foglyok bal mellére tetoválták. Később, miután itt a számok elmosódtak, a bal kar esuklói feletti részére.

Valamennyi fogolykategóriát nemzetiségre való tekintet nélkül egyformán kezeltek. Csupán a számonlétés megkönnyítése céljából, különböző színű háromszögekkel, melyek a felsőrúba bal oldalán a foglyoszámmal alatti vannak ráfestve, — jelölték meg őket. A foglyos nemzetiségét a háromszögre festett nemzetiség kezdőbetű jelzi (pl. a lengyeleknél: P = Polen). Az egyes számok a következő csoportokat jelentik:

szlovákiai zsidók (lányok) voltak elhelyezve, akiket 1942 márciusában és áprilisában deportáltak. Számuk kb. 7000 volt. Miután ezeket a lányokat innen Birkenaubába vitték, a fület lerombolták. A tábor bejárata felett nagy betűkkel a következő felirat olvasható: „A munka felszabadít.” (Arbeit macht frei.)

Aki szökni próbál felakasztják

Az egész tábor kb. 2000 négyzetméter, körzeteként egymástól 150 méter távolságra lévő őrtornyokkal van körülvéve. Az előbb említett őrzőrendszerrel szemben, melyeket „Kleine Postenkette” — (kis védőőrző) — neveznek, ez a rendszer a „Grosse Postenkette”-t (nagy védőőrző) képezi. A kis- és nagy őrző közötti lévő területen állnak a különböző üzemek és munkahelyek. A kis őrző tornyait csak éjjel szállják meg, ugyanakkor a dupla drótkerítésbe a villamos áramot hekapcsolják. A kis őrző legénysége reggel elvonul és ugyanakkor a nagy őrző tornyait legénység szállja meg. A két őrző között kereszttül való menekülés majdnem kizárt. A kis őrzőőrző éjjel állítani nem lehet, míg a nagy őrző tornyal olyan sűrűn állnak egymás mellett (csak 150 méternyire egymástól, tehát egy torony csak 75 méter sугarú területet őrít), hogy azoknak az észrevétel megközelítése lehetetlen. Megközelítés esetén figyelmeztetés nélkül lönek. A nagy őrző legénységének leváltása

este csak a kis őrzőőrzőn belül megtörtént létszám megállapítás után történt, amikor is meggyőződnek arról, hogy az összes foglyok a kis őrzőőrzőn belül tartózkodnak. Ha a létszám megállapításánál kitérnek, hogy az egyik, vagy másik fogoly hiányzik, szíriénakkal riadót jeleznek. Ilyenkor a nagy őrzőőrző legénysége a tornyokban marad, a kis őrzőőrző legénysége ugyancsak elfoglalja helyét a toronyban, azután megkezdődik a két őrzőőrző közötti területen a kutatás, amely néhány száz SS legény, valamint vérsek segítségével folyik le. A szíriénák által a tábor bávolabbi környéke is riadóállapolatba kerül, úgy, hogy — amennyiben a fogolynek esodalkozás módján sikerülne is az őrzőőrzőket átörni — minden valószínűség szerint a német rendőrség és az SS sűrű őrszolgálat egyikének kezébe kerül. A szökevények nagyban akadályozza a kopaszra nyírt fej, megjelölt ruházat, csúcs fegyverruhája, vagy vörös festékekkel bekenett rongyok és a környék hosszúságának megfellemlítés okozta, legjobb esetben is passzív magatartása. Nemcsak a csekély segítségnyújtás, hanem már a rögtönt feljelentés elmulasztása is halálbüntetéssel jár. Ha a szökevényt három nap múltán nem fogták el, a nagy őrzőőrző legénysége az eddig megszállt tornyokat elhagyja, mert feltételezik, hogy a szökevényeknek sikerült valamilyen módon az őrzőőrzőket átörni. Ha a szökevényt elfogták el, az egész tábor jelenlétében felakasztják. Ha hirtettestére bukkannak, hulláját bárhol is találják meg, a táborba visszahozzák és a tábor bejárata felhelyezik el. Kezde egy táblát nyomnak, melynek felirata: „Itt vagyok.” (Hier bin ich.)

Kétéves fogságunk tartama alatt nagyon sok szökési kísérlet történt. Két-három eset kivételével a szökevényt mindig élve, vagy halva visszahozták. Sikerült-e azoknak a szökevényeknek, akiket a táborba nem hoztak vissza, lényeg megemnekedni, nem tudjuk! Bizonyosan lehet azonban állítani, hogy azon zsidók közül, akiket Szlovénnyéből Auschwitzba, vagy Birkenaubába hoztak, maig mi vagyunk az egyedüliek, akiknek a szökés sikerült.

MUNKÁCSI ERNŐ

(Folytatjuk)

Sirkőavatás

Néhai dr. RICHTER HUGÓ e. m. tanár, a Zsidó-körház orvosának sirkővét I. hó 12. d. e. 11 órakor leplezünk le a rakuskeresztvári temetőben. (Dész-sor 5. B.) Egre az ünnepélyre meghívjuk karteresét, barátait, volt betezeit.

Budapest, 1946 május hó.

Dr. RICHTER ZSIGMONDNÉ és családja.

Volt internáltak találkozója Horthyligeten

Horthyligetet, ahová internáltak, „magyar Ördögziget”-nek nevezte el Főthy János kollégám és társam a szenvedésben. Találó elnevezés, de nem az analógia alapján, hanem, mert a gondolat, hogy zsidó ügyvédek, újságírók, orvosok, gyárosok, kereskedők, iparosok, munkások ide, a legveszélyeztetetebb hadiüzem területére koncentrálnak, magá s átáni volt. Az Ördögzigeten pedig valóságos ördögfiókák és sőtlettkü ördögök fűtötték a pokol kallarát, hogy az internáltak élete mind elviselhetetlenebb legyen. A fő-ördög Pusztaffy ur volt, aki ijesztő krampusznak is utasította magát: fekete ruha, fekete kesztyű (mint valami felmetélszerezőnek), fekete karvalybajusz, fekete ábrázat, szurós fekete szem és koromfekete lélek... Hát ilyenről ne féljen az a jöfő-lélek, aki az „ördögzigetre” téved?

Most volt két *csatlodeje*, hogy az első „transportok” Horthyligetre befutottak. Az elszomorító évfordulón összegyűltek azok a kevesek, akik megmaradtak. Héví-különköcsik vitték ki a volt internáltakat, akiknek „kirándulása” most sokkal kedélyesebb volt, mint „akkor.” Eljött az ide bezárt férj felesége és az internált feleség férje is, aki annakidején csak „kivülről” aggódkodhatott és reménykedhetett élettársáért. Kíváncsi volt arra a helyre, ahol a párja raboskodott, cipelte a mázsás vasakat, lődákat, gépalkatrészeket és várta a szabadulás napját. A találkozó résztvevői olyanok voltak, mint a diákok. Izgatottan szaladgáltak a tetepon össze-vissza, keresték és a hült helyét találták azoknak az épületeknek, termeknek, gyárrészeknek, ahol meghajszolták őket, ahol verejtékeztek. Gondolataik is ilyen gyorsan szálltak emlékről-emlékre.

Felidéződtek azok a rémségek éjszakák, amikor légiriadó ültető 6-12 kilométert „menetelünk”, mert a bunkerben nem volt számunkra hely. Újra magunk előtt láttuk a porasztház pincéjében azt a bibliai képet, amely a petróleolámpa rőt fényében megvilágított előttünk és amelynek magunk is részesei voltunk. És a holdas est, amikor ott álltam „őrt” a homokdomb tetején, körülöttem a sokszáz szenvedő nyüzsgő, sóhajto-

zott álmában és én forró könyörgéshullámokat küldözgettem az ég felé, valósággal társalogtam Istennel, aki kéréseimet sorra meghallgatta... Emlékeztünk azokra a pillanatokra, amikor már kifogytunk a szóból és minden „érv” helyett előszedegellük a családi fényképeket, hogy büszkékedjünk, szemünk pedig bepáránsodjék. Aztán prózaibb dolgokat fecsegtünk el egymásnak. Emlékeztél arra a derék kövér nőre az igazgatósági épület konyhájában? Hogyne emlékeznék! Az, aki sajnálatból és jószándékból azokat a remek gulyásokat, székelykaposztákat adta. Ha ezt valamelyik priékek meglátta volna!

Hát azok a jószívű kis munkás- és napszámoslányok, akik az újságpapírosba csomagolt reggelijüket, uzsonnájukat dugták részünkre az alumíniumlemezek alá azzal, hogy onnan csak akkor vehetjük ki, ha ők kimennek a teremből, mert félték... En elmondtam „esetemet” a szigetszentmártoni kocsimárosnéval, aki melegvizzel, hófelér törülközővel, jószagu szappannal fogadott, hogy megmosakodhassam; utána pedig olyan halpaprikással traktált, annyien csak a reménytelenül között kísérte. „Egyék jó ember, szívesen adom: visszafizeti ezt még nekem.” Gondolatban ott ülünk a Tó-vendéglőben, ahová csilagos internáltak még csak belépni se volt szabad. Kísértés és szentségtörés egyben. És mi mégis átléptük a tilos küszöböt és jóízűen megelégedtünk. Egyszer, legalább egyszer anyai idő után terített asztalnál, késsel-villával enni! Sikert is, mert az a Brunhildatermetű tanítónő lapintaliból csak a jóízű falatok lenyelése után közölte, hogy a tó és a terasz fele van német katonákkal, így hát ajánlatos lesz máhamarabb fizetni és eltűnni, mielőtt kitor a „botrány.”

Sóhajtozva és szomorkodva emlékeztünk a 11-es szobára, az internált újságírók, ügyvédek tanyájára, ahol olyan szépen, egyetértésben és bajtársiasan megfértünk egymással. Lakosztályunkat magunk építettük, csinítottuk és úgy megszereltük, annyira otthonunkká vált, hogy bizony megkönnyeztük, amikor a bomba szétzúzta (alumínium poharunkból, kulacsunkból csodálatos rózsákat formált) és ne-

künk el kellett hagynunk közös kintóságaink megszokott hajlékát, hogy újat keressünk. Dicséretileg emlegettük Dudds főhadnagyot, Kötay századost, a gyár kevés embereséges tisztviselője közül pedig a legemberesebbeket: Márffy, aki a lelket tartotta néhányunkban, Nyuréit, aki a maga pénzén vásárolt nekünk kenyert, ételmelet (ezt se sokan csinálták akkor), Koppelvászt, Turjanszkyt és a tűzoltókat, akik főként az internált asszonyokhoz voltak jók.

Ünnepeltük a mi cigánylábórnok igaz vajdáját: Vajda Ernő dr.-t, akinek a sok minden felül többen az életüket köszönhetik. Végül kimentünk a létekre, ahol még mindig ott luzódnak azok a hevenyészett futóárkok, amelyekbe a legnagyobb bombazáporban sebítiben beterelték bennünket és ahol *tizenkilenc társunk*, csupa derék, tehetséges, ismert ember, az *életét veszítette*. Megölte őket a gonoszság, az aljasság, a féltelen gyűlölet, amely nem engedte, hogy esendő testükkel úgy védjék, mint ahogy védtek magukat a „magyar Ördögziget” ördögei...

(—gy.)

Magas aranyjutalom

nyomravezetőnek.

Dr. Tetéleni Pál

Bauxit-igazgatót és feleségét, született

Fischer Anna Máriát

valamint két leánykáját, az 1940-ben született

Krisztinát

és az 1943-ban született

Beátát

1945 január 9-én elhurcolták a Bauxit Rt. pincéjéből (Kosuth Lajos-tér 18.) a Pozsonyi-ut 33.35. sz. nyilasházba.

Dr. Tetélenit

1945 febr. 13-án Budán látták egy romháznál dolgozni. Kijöttük komoly adatot tud, szíveskedjék közölni: Orsy, VII., Wesselényi-u. 24. II. 1.

KERESM LEÁNYOM,

Rónai Andrásné

szül. Gergely Katalint,

kit 1944 júniusban deportáltak Egerből Auschwitzba. 1945 júliusban Fürstenwaldban volt, a börtönben. Aki tud róla, értesítse az előző lapját, Gergely Jenőt, Rákóczi ut 71.

Az újságíró mártírok emlék-ünnepéhez

Levél a szerkesztőhöz

Rökk Szilárd-utca... Ubrizsi... ennek a háborzongató névnek viselője — nomen est omen — tudvalevőleg Svájcba menekült és ott „sikert” magának „existenciát” teremtetie. Ez a szadista hóhér „imlézte el”, hogy szellemi életünk nagy része a legembertelenebb kinok között elpusztult. „Közösleges” bűncselekményekről — gyilkosságokban való bűnrészesség, illetve felbujtás — lévén szó, felmerül az a kérdés, hogyan lehetséges, hogy ez a véreb — a londoni rádió találó elnevezése — még mindig élvezi a svájci szövetségi kormány vendégszerelét. Svájc-al a közösleges — tehát nem politikai — büntetéseket kölcsönös kiadatása tárgyában tudvalevőleg nemzetközi szerződés van érvényben (1896: XXXIV.) Magyarország és Svájc között, melynek a multban több alkalommal szereztek érvényt a szerződő felek. Ubrizsi, akinek gaztettei mellett volt rúfó ideje arra is, hogy menekülését alaposan előkészítse, valószínűleg azzal tartja magát felszínen, hogy „politikai” bűnösnek állítja be magát és így talán ideiglenes tartózkodási engedélyt kapott, melyet időről-időre meghosszabbíthatnak. A svájci szövetségi kormány álláspontja külföldiekkel szemben általában elég toleráns, másrészt a „belügyekbe való be nem avatkozás” — az a kisérő szólam, amely egyes kormánynyilatkozatokban gyakran kiesendül. Kétségtelen, hogy Ubrizsi Svájc ilymódon megnyilvánuló nagylelkűségébe kapaszkodik és így tartja magát ideig örág felszínen. Az illetékes igazságügyi hatóságoknak volna tehát feladata ennek a véreskezű hóhérnak kikérése, hogy mielőbb elvegye méltó büntetését. A kormányintézkedéssel párhuzamosan a berni vagy esetleg a bázeli és zürichi hitközségek is megkeresendők volnának, hogy a svájci szövetségi kormánytól Ubrizsi „ténykedését” megfelelően kommentálja.

Dr. E.

KERESÜK

két deportált fiunkat!

Hoffmann Emil

szül. 1823 Sopron.

Hoffmann Erich

szül. 1827 Sopron. Kistarcsáról 1944 július 19-én Birkenaubba vitték mindkettőt, ott a Kleinschmager-kamrában dolgoztak. 1944 október 26-án Oranienburgból tovább vitték őket. Kétségbeesett szülei könyörgőnek ösztönöztek felvilágosításért. Minden költőget szívesen megfirtünk, HOFFMANN DAVID, Budapest VI., Paulay Ede-utca 67.

Az új holtnaknyilváníti rendelet

Lapunk hasábjain ismételtén tájékoztattuk hitteltestvéreinket a holtnak nyilvánítás ügyének állásáról. Tudjuk, hogy e kérdés szomorú aktualitását a magyar zsidóság több százezerfönyi vérvesztése adta meg.

A Magyar Közlöny ezévi 96. számában jelent meg a magyar köztársaság kormányának 4700/1946. M. E. sz. rendelete az életveszélyre utaló körülmények közt eltűnt egyes személyek holtnaknyilváníti tárgyában. Ez a rendelet nem minden eltűnt holtnaknyilváníti teszi lehetővé; ez ellen az illetékes fórumoknak arra való tekintettel voltak aggályaik, hogy a deportálásból és hadifogásból is még számosan hazajöhetnek. Ezekkel a szempontokkal számol a rendelet, amidőn csak polgári egyének holtnaknyilváníti teszi lehetővé, mégpedig azokat, akik 1941 június 26-ika, Magyarországnak a háboruba való belépése és az eltűnés helyének felszabadulása közti időben tűntek el. A polgári személyekkel azonban egy tekintet alá veszi a rendelet a munkaszolgálatosokat pontosabban: kiegészítő szolgálatosokat), ha 1944 március 19-e után tűntek el, aminek indoka az, hogy a német megszállás után a munkaszolgálatosokat már nem katonák gyanánt, hanem polgári személyekként kezelték és végső fokozaton ugyanúgy a deportálás volt a sorsuk, mint gettóba toborított hitteltestvéreiké.

MI TEKINTHETŐ ÉLET- VESZÉLYNEK?

A rendelet tehát megszorítja azon eltűnt személyek körét, akiknek holtnaknyilvánítiására az időt most már elérkezettnek látja. De az eltűnés körülményei tekintetében is találkozunk megszorítással: csak életveszélyre utaló körülmények közt eltűnt személyek holtnaknyilvánítiására kérelmezhető. Közlebbi körülírást, megszorítást a rendelet nem tartalmaz és így a bíró mérlegelésére van bízva, mit tekint életveszélyre utaló körülménynek. Sajnos, nagyon sokféle változata volt 1941 óta a zsidó embert fenyegető életveszélynek. A legkirívóbb: az Auschwitzban való halálra állítás. De nem is

kell ily messze menni: a bevasonírozás, sőt a gettózás is elegendő; elegendő az is, ha igazolható, hogy az eltűnt a sáncosó századból lemaradt, vagy hogy 1944 március 19-e után Budapesten elment lakásáról és nem jött haza, noha haza akart jönni; a bujkálók, a léglagyárba hurcoltak, a bécsi országuton hosszú sorban menetelők, a koncentrációs táborok lakói számos esetben kerültek még oly életveszélyes körülmények közé, amelyeket a rendelet szem előtt tart.

A VALÓSZÍNÜSÍTÉS MÓDOZATAI

Amde az életveszélyt valószínűsíteni is kell. Ez a valószínűsítés laneknek közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatával, levelek becsatolásával, vagy bármely más kiértékelhető módon megtörténhetik; a bíróság szabad mérlegelése alá esik, hogy ez a valószínűsítés megtörtént-e és ismerve az első világháború után kibocsátott hasonló rendeletek alapján kifejlesztett gyakorlatot, minden okunk megvan arra, hogy bíróságainktól e tekintetben messzenem jóindulatot várjunk. Szükségtelen azonban másirányú valószínűsítés akkor, ha a honvédelmi miniszterium vagy a Népgondozó Hivatal (Budapest, V., Sas-utca 12) bizonyítványt lehet a kérelemhez csatolni. Különösen fontosak lesznek a Népgondozó Hivatal bizonyítványai. Ez a hivatal központi kezelője mindazoknak az adatoknak, amelyeket az erre illetékes fórumok gyűjtöttek össze és ezért minden érdekelt helyesen teszi, ha elsősorban ennél a hivatalnál kísérli meg bizonyítvány beszerzését. A honvédelmi miniszter, vagy a Népgondozó Hivatal által kiállított bizonyítványok illetékmentesek.

A rendelet az eljárás részletei tekintetében az első világháború után kibocsátott hasonló tárgyú rendeletekre, tehát a 28.000/1919. I. M. sz. és az azt kiegészítő rendeletekre utal. E rendelet szerint a holtnaknyilvánítiást a házastárs, az örökös és ezenfelül mindenki kérheti, aki jogilag érdekelve van az eltűnt halálának megállapításában, valamint az árvaszék utasítására az árvaszéki

ügyész is. Az eljárásra a járásbíróhoz hivatott. A kérvényben elő kell adni a holtnaknyilvánítiandó személy nevét, születési helyét és idejét, szüleinek, esetleges házastársának, törvényes képviselőjének, továbbá gyermekeinek nevét és lakását, az eltűnt foglalkozását, utolsó lakhelyét, vagyonának hollétét, végül esetleges katonai beosztását. A bíróság hirdeményt bocsát ki, amelyet a kérelmezőnek a Magyar Közlönyben egyziben közzé kell tennie. Ügygondnokot csak szükség esetén kell kijelölni. A hirdeméni határidő eltelte után a bíróság végzéssel határoz. Az eljárás mentes a törvénykezési illeték alól. Az esetleges jogorvoslat felől a Kuria határoz.

MELY ESETBEN NEM KELL A BÍRÓSÁGHOZ FORDULNI

Ha nemcsak az életveszélyre utaló körülmények közli eltűnés igazolható, hanem bizonyítható magának a halálnak ténye, hirdeméni kibocsátása mellőzhető. Ilyenkor a fél esetleg nem is kell, hogy a bírósághoz forduljon, hanem elegendő, ha az anyakönyvezési ellátó közlőigazgatási hatósághoz fordul. Lapunk már több ízben felhívta a figyelmet arra, hogy katonai vagy annak tekintett személyek halálesetén a katonai közlőigazgatás során leendő anyakönyvezésre a honvédelmi miniszterium kebelében működő izraelita tábori lelkészeti illetékes; a polgári anyakönyvi szabályok is ismerik a haláleset utólagos anyakönyvezést. Igen sokszor fog az elhalálozás igazolásának szükségessége új házasság kötésével kapcsolatosan felmerülni. E tekintetben a belügyminiszter néhány nappal ezelőtt bocsátotta ki a 84.800/1946. B. M. számú körrendeletet a volt házastárs halálának a házasságkötési eljárás során való igazolása tárgyában. Ez a rendelet az anyakönyvezetőnek jogot ad arra, hogy a korábbi házastárs halálának igazolása alól a házasságkötés feltételmentes, ha előtte a halál ténye közvetlenül ismert, vagy hitelt érdemlő adatokkal igazolható. Az anyakönyvezető ilyenkor a kérelmezőt erre a tényre meg is esketheti, ez az eskü azon-

ban egymagában további bizonyítékok nélkül nem elegendő.

Akár az anyakönyvezés rendjén, akár a holtnaknyilvánítió itélet alapján történik meg a halál konstatálása, beállanak ehhez a tényhez a jog által fűzött következmények. Ezek közül kettő emelkedik ki: az életben maradt házastárs újabb házasságkötésének lehetősége, továbbá az elhunyt vagyonában az örökösödés esetének beállása. Ha az örökösök maguk is eltűntek, esetleg több holtnaknyilvánítiás válik szükségessé. Mihelyt azonban meglevő és Magyarországon élő örökös található, beáll a mai viszonyok között sokszor jelentőséggel bíró az a következmény is, hogy az addig esetleg az Elhagyott Javak Kormánybiztosai által kezelt vagyontárgyakat most már az örökös jogosult birtokba venni a vonatkozó rendeletekben előirt módon.

Dr. VÁGI JÓZSEF

Nagykanizsai elhalt deportáltak és munkaszolgálatosok emléke

A nagykanizsai izraelita hitközség április 26-án hőlt és gyásznap keretében emlékezett meg az 1944 év április 26-áról: Nagykanizsa és környéke 3000 zsidó lakosának gettóba gyűjtéséről és elhurcolásáról. Az erre az alkalomra ismét rendezhözött, közel másfélévszázados templom, ahová két év előtt a szerencsétlen hitteltestvéreket összegyűjtötték, volt az emlékezés első színhelye. A gyászistentisztelet Habás József dombovári főhántor megrázó szóllrával kezdődött, majd dr. Krausz Henrik kaposvári főrabbi a község vértanú-papja, dr. Winkler Ernő áldott emlékevel avatta ismét fel a templomot. Gyászbeszédével áldozott a deportáltak és munkaszolgálatosok áldott emlékének és felavatta a templom főbejárataánál elhelyezett emlékművet. Az emlékmű két jelképes fekete gránit sírkő, a romtemplom falába beépítve, a deportáltak és munkaszolgálatosok emléket örökít meg. Az egész gyászünnepelet Pauk Anni operacékesnő vezetésével gyönyörű kórus kíséerte. Az emlékoszlopokat az emlékmű-bizottságtól Kremsier István hitközségi alelnök vette át, aki meghaló szavak kíséretében tett fogadalmat az emlék megőrzésére és a vértanúk szellemében való, áldozatos működésre.

KERESSÜK Winter Erzsébet

kb. 5 éves gyermek hozzátartozóit. A kislány a Bácska-utcai gyermekotthonban volt a felszabadulás után és valószínűleg a Délvidékről került oda. Zsidó Világkongresszus, Stallszki és Tudakozó Hivatala, Budapest, Wekerle Sándor-utca 7.

Érdekes részletek az Angol-Amerikai Palesztina Bizottság jelentéséből

A világ zsidósága szempontjából az elmúlt hét legnagyobb eseménye az Angol-Amerikai Palesztina Bizottság régóta várt jelentésének londoni és washingtoni közlése volt. A jelentést nyilvánosságra hozó angol és amerikai kommunikék leszögezték, hogy az angol-amerikai bizottság tagjai egyöntetűen döntöttek minden kérdésben.

PALESZTINA MANDÁTUMOS RENDSZERE

A bizottság javasolja, hogy Palesztina kormányzását továbbra is tarssák fenn a mostani mandátumos rendszerrel mindaddig, amíg az Egyesült Nemzetek védnöksége alatt meg nem valósul az új gondnoksági egyezmény.

Az eddigi területátruházási intézkedéseket újakkal kell pótolni, amelyek a föld eladásának, bérletének és kivásztásának szabadsága alapján állnak, tekintet nélkül fajra, vagy vallásra. A bizottság ezzel összefüggően akár a mandátum mostani kezelőjétől, akár az Egyesült Nemzetek által kijelölendő gondnoktól elvárja, annak az elvnek kihirdetését, hogy az arabok gazdasági, közoktatási, nemzeti és politikai előrehaladását Palesztinában egyenlő jelentőségű a zsidókéval és gondoskodni kell az arabok és zsidók életszínvonalának közötti mutatkozó szakadék áthidalásáról: mind a két néppel meg kell érteni, hogy közös érdekeik vannak, közös a sorsuk abban az országban, amelyhez mind a ketten tartoznak.

A BEVÁNDORLÁSI POLITIKÁT A MANDÁTUM KEZELŐJÉRE KELL BIZNI

A bevándorlási politikát — a jelentés szerint — az Egyesült Nemzetek által kijelölt gondnokra, illetőleg a mandátum kezelőjére kell bízni, mégpedig úgy, hogy a bevándorlás ne sértse a népesség egyetlen rétegének jogait sem.

A bizottság a terrorizmus és a törvénytelen bevándorlás elfojtása érdekében javasolja a Jewish Agency-nek, hogy haladéktalanul állítsa helyre az együttműködést a mandátumot gyakorló hatalommal, az Egyesült Államok erőlyesen és nyíltan támogatói fogják Nagy-Britanniát a bevándorlási mozgalom segítése terén, különös tekintettel a náci és fasiszták ötleteira.

A MUZULMÁNOK, ZSIDÓK ÉS KERESZTÉNYEK ÉRDEKEI

A bizottság kijelenté, hogy Palesztinának esetleg olyan államná kell alakulnia, amely egyenlően megóvja a muzulmá-

nok, a zsidók és a keresztények érdekeit. Biztosítani kell a lakosság jogait és helyzetét minden irányban, s amíg ezt nem sérti, meg kell könnyíteni a zsidók bevándorlását megfelelő feltételekkel.

Egyik csoport se uralkodjék Palesztinában a másik fölött, Palesztina ne legyen se zsidó, se arab állam, a nemzetközi kezesség mellett megállapítandó kormányforma pedig később is teljes mértékben óvja meg mind a kereszténység, mind a zsidó hit érdekeit. Véget kell vetni az erőszakos cselekményeknek minden részről, míg elérkezik az idő, hogy kialakul esetleg a független palesztinai állam.

CSAK PALESZTINA LEHET IGAZI ZSIDÓ OTTHON

A bizottság az államok egész sorát kereste fel a zsidóság helyzetének megvizsgálására, de arra a megállapításra jutott, hogy az Európát elhagyni kívánó, vagy kényszerűségből elhagyó zsidóság csupán Palesztinában találhat igazi otthont. Ennek ellenére az egész világnak osztoznia kell a náciizmus és a fasiszta üldözés áldozatait, ért való felelősségben és jnyekznie kell gondoskodnia a hontalanok elhelyezéséről. Ezért haladéktalanul meg kell kezdeni a hontalanok elhelyezését, váltásra, vagy nemzetiségre való tekintet nélkül, minden olyan esetben, amikor helyrehozhatatlanul megszűnt az illetők közössége korábbi községekkel. Etili függetlenül halályba kell léptetni mindenütt az Egyesült Nemzetek alapokmányában is leszögezett emberi jogokat és alapvető szabadságjogokat.

MENNYI ZSIDÓ ÉL EURÓPÁBAN?

A jelentés megállapítja, hogy az Európában élő zsidók száma most együttvéve 4,221.600, szemben az 1939. évi 9,846.200-zal. Ezek közül 3,893.600 abban az országban született, ahol él, 391.000 pedig menekült, vagy hontalan.

Sürgősen, még ez évben lehetővé kell tenni 100.000 ilyen hontalan palesztinai bevándorlását. Ez a sürgős akció megkönnyíti a többiek helyzetét is. Egyben bátorítja magukat a zsidókat, hogy alaposan fontolják meg lehetőségeiket.

A bizottság megállapítja, hogy általában az összes kormányok ellenzik az antiszemizmust, de sok helyen leszögezték, hogy az antiszemizmus olyan méreg, amely a fertőzés évei után csak huzamosabb idő elteltével távozhat a gyökerekből. Sürgelt a bizottság, hogy az Egyesült Nemzetek minden lehető nyomással segítsék elő a zsidóellenes megkülönböztelése-

sek kiküszöbölését Németországban és Ausztriában, s mozgassák elő az ottani zsidók rehabilitálását. Rehabilitálni kell a zsidókat mindazokban az országokban, ahol üldözték őket. Egyébként ezekről a területekről körülbelül félmillió zsidó óhaj, vagy kénytelen kíván dorolni.

LENGYELORSZÁG, MAGYARORSZÁG ÉS ROMÁNIA

A bizottság jelentése szerint: Lengyelországban, Magyarországon és Romániában az a zsidók főohaja, hogy eljuthassanak valahová, ahol kilátásuk van új életük kiépítésére és némi boldogságra, s arra, hogy békében és biztonságban élhessenek. Németországban, ahol a zsidók számát az 1930. évi 500.000-ról 20.000-re csökkenték és a zsidó életnek még a nyomait is kiirtották, ugyancsak az az óhaj jelentkezik az életbenmaradottak körében, hogy másvalahol szerezhesse nek otthont, lehetőleg Palesztinában. Csehszlovákiában, különösen Csehországban és Morvaországban, továbbá Ausztriában a zsidó lakosság otthonába való visszahelyezése több reménnyel bíztal.

Az európai táborokban élő hontalan zsidók között a bizottság a legszomorúbb tapasztalatokat szerelte. Hónapok óta megszűnt ugyan a náci elnyomás, de még mindig távol állnak a rendes élettől. Szánalmas helyzetük állandó erkölcsi követelést jelent a civilizált világgal szemben. Sokaknál ugyátszik, hogy az egyetlen komoly esélyesség ziltt életük helyreállítására, ha megengedik letelepedésüket a palesztinai zsidóság körében.

TRUMAN ELÉGEDETT, A LONDONI SAJTÓ ELÉGEDETTLEN

Truman, az Egyesült Államok elnöke, kijelentette, hogy elégedett az Angol-Amerikai Palesztina Bizottság munkájával. Főleg annak örül, hogy a bizottság egyhangúlag helytadott azon elgondolásának, hogy 100.000 zsidónak haladéktalanul engedjék meg a Palesztinába való bevándorlást. Az elnök szerint: jelentős mozganata a bizottság javaslatának, hogy az arab lakosság teljes jogvédelmére törekssük.

Az angol sajtó általában elégedetlen. A Times úgy véli, hogy a bizottság javaslatát úgy az arabok, mint a zsidók támogatni fogják. A Daily Telegraph szerint: „Az indítvány nagy ellenkezésre talál a zsidóknál, akik többet reméltek, de még nagyobbra az araboknál. Nincs kizárva, hogy súlyos zavargások lesznek.“ A Daily Mail főleg a javaslatunk azt a részét említi ki, amely hangsúlyozza, hogy az Egyesült Nemzetek tagjainak egyetemleges felelősséget kell vállalniuk a Szentföldért. Ezt a feltételt mindenké megérti és elfogadja, kivéve a két érdekelt felet.

ARAB TŰNTETŐ SZTRÁJK, ZSIDÓ ELLENÁLLÁS

A palesztinai arab főbizottság tüntető sztrájkot rendelt el és lávitatilag felhívta a szomszéd arab államokat, hogy szintén rendezzenek demonstratív munkaszüneteket.

Ugyanakkor az „Israel hangja“ nevű litkos zsidó rádióállomás a zsidó ellenálló mozgalom nevében felhívást bocsátott ki, amelynek értelmében az Angol-Amerikai Palesztinai Bizottság jelentése nem változtatja meg a zsidó ellenálló mozgalom politikáját. „A zsidó ellenállás nem szűnik meg — mondotta —, amíg nem engedik meg a tömeges bevándorlást Palesztinába.“

ATTLEE NYILATKOZATA AZ ALSÓHÁZBAN

Attlee miniszterelnök az alsóház ülésén a következő nyilatkozatot tette:

— A brit kormány nevében kifejezésre kívánom juttatni, hogy nagyra értékeljük azt a gondosságot, fáradságot, amit a bizottság jelentésének szentelt. Reméljük, a jelentés jelentékenyen előmozdítja, majd Palesztina és az európai zsidóság kényes kérdéseinek megoldását, ami annyira a szívünkön fekszik.

Attlee végül megemlítette, hogy 100.000 zsidó palesztinai bevándorlataa nyilvánvalóan nagy nehézségekkel jár. Le kell szerezni a palesztinai magánhadserőket, a zsidókat is, az arabokat is. Azzal a kéréssel fordult a brit kormány nevében a zsidó tanácshoz, hogy vállaljon tövölegesen részt a zavaró körülmények kiküszöbölésében.

Churchill, az ellenzék vezetője, Janner munkáspárti képviselő, a nagybritanniai cionista szövetség elnöke és Silverman munkáspárti képviselő kérték, hogy az alsóház rendezzen a lehető legrövidebb időn belül palesztinai vitát, de Attlee miniszterelnök ragaszkodott ahhoz, hogy az angol kormány előbb megbeszélhesse az amerikai kormánnyal a kérdést.

KERESEM

Klein Magdát,

szül. Jolsván 1927. XI. 3. Apja neve: Klein Hermann. Régi birtokán kisleányként, LAMPFEL IBOLYAT, A Munkácsinon volt raskeresztből a gettóba kerültek ott élték. Két napot a felszabadítás előtt az akárfauton volt raskeresztben volt. Aki tud róla, értesítsen. L a m p e l Ferencné, XIV., Kassai-ut 131. Budapest.

KERESEM FELESÉGEMET,

Rózsa Györgynét (Ica)

akit 1944. III. 20-án Kistarcsán vettek és ottan 1944. április végén Auschwitzba deportáltak. Utójjára 1945. január végén Ravensbrückben látták. Barmitörvényszék elítélését köszönettel visszautasított. RÓZSA GYÖRGY, Pécs, Ferenciek-ut. 52. vagy HENRIUS LÁSZLÓ, Budapest, VII., Kisdobó-ut. 12. II. 18. címre kérem. Minden költséget megtérítek.

A Magyar Cionista Szövetség nagygyűlése

veendő délután nagy közönség gyűlt össze a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, hogy meghallgassa a Magyar Cionista Szövetség vezetőit, akik a Palesztina-kérdés sorsdöntő órájában tettek vallomást a zsidó tömegek kívánságáról, vágyairól és akaratáról.

A Hatikva elnéklése után Salamon Mihály, a Magyar Cionista Szövetség elnöke nyitotta meg a nagygyűlést.

— Palesztina a világ közvéleménye érdekében áll. — Az idő arra kötelezi a Magyar Cionista Szövetséget, hogy lezárja az álláspontját. Ezt most megteszi, amíg határozottan kijelenti, hogy a zsidóság követeli a Palesztinába való szabad bevándorlást és az önálló, sajátos zsidó élet megteremtésének a lehetőségét. A cionizmus elleni lázadásokat visszautasítja. A cionisták a zsidóság legeszelekvőbb rétege.

Dr. Dénes Béla, az „Ichud” elnöke beszédében többek között ezeket mondotta:

— A második világháborúban Palesztina zsidósága kötelességet és felelősséget érzett az európai zsidósággal szemben. Ami Palesztinát illeti, meg kell végre mondanunk, hogy Angliának nincs joga egyedül Palesztina sorsát intézni. Előben a kérdésben az Egyesült Nemzetek a döntő szó. A Fehér Könyvet meg kell semmisíteni. A zsidó munkásság kulesiparokat teremtett Palesztinában.

Dr. Herskovits Fábán rabbi, a Klal elnöke beszédében nyomtatékosan kiemelte, hogy a zsidóság életét és szabadságát csak a demokrácia biztosíthatja. Elutasította azt a gondolatot, hogy a zsidóság ügyilkossága legyen az ára a zsidókérdés megoldásának. A zsidókérdés fejező a reakció kezében a demokrácia ellen, amely ma már nemcsak a zsidók, hanem a demokrácia ellen is irányul. Nagyon féltem, hogy ha hi-

bákról és bünökről van szó, akkor van zsidóság, de ha érdemekről van szó, akkor nincs. Újabbban sokfelől támadják a cionizmust. Emlékeztet arra, hogy Olaszországban 1939-ben a fasizmus a cionisták üldözé-

Egy „lichtenwörthi” a lichtenwörthi mártirok temetéséről

Ott feküdt a százhetven egyforma koporó a négyszáz halottal, amelyek közül harmelyik én is lehettem volna: négyszáz nő, asszony, fiatal lány; gyengétestű, ötlekintetű Hebron-rózsák, fátolosszemű, őszhajú édesanyák, lánykező, simogatószerű hitvesek összaszóll, meggyőzött, felismerhetetlenül elformálódott teste, akikkel ott a táborban minden nap beszéltem, láttam fogyni, összeesni őket és megtörténni, reménytelenséget sugárzó szemükben megláttam magamat is, aki olyanná lettem, mint körülöttem kétezernégyezer.

Tudtam: ha ma nem is került rám a sor, hogy kivigyenek Lichtenwörth árkába, a holnapot már biztosan nem érem meg, de, ha holnap még élek, akkor holnapután elkülnek testemen a tífusafoltok és éppen úgy, mint a többi dél-deljeletti fiók, az édesapák és édesanyák szemfényei, a szőlőlől évtől asszonytettek, ifjúk, szűzek, halgák, vénék teste, egyformán és kegyellenül, egymásradobálva fogok elveszni, eltűnni a Világmindenségől, hogy halóporaim felett se hallgassam a „Jiszgadal” szivgyötrően szép dallamát...

Nők voltak, csupa nő. Nem-

sevel kezdtek meg zsidóellenes hadjáratukat.

Groszmann Sándor ezután felolvasta a nagygyűlés határozati javaslatát, amelyek követelik a szabad bevándorlást Palesztinába és a szabad zsidó otthon megteremtését az Egyesült Nemzetek védelme mellett.

A nagygyűlés ezeket a javaslatokat nagy lelkesedéssel tette magáévá.

rég még illatozó virágok, akiket a németek „system”-je olyanná tett, amilyenek azt a Stürmer ábrázolta: gyűléssé, közössé, kapzsivá, felülkötődővé, csalóvá és hullává...

Tisztes matróznak kenyeret loplak a lagerben, mert arra gondoltam, hogy csepp nyakjuk várja otthon őket; gondos családanyák pullovereket esente ki a táborból, hogy azokat a francia hadifoglyokkal elcsérve, a nyereségen tengessék veszniült életüket, mert gimnazista fiúk várják otthon, a fiúk apja pedig két éve eltűnt a Don mellett...

Lealjasodtunk, állatokká tettünk. Csoda volt e hát, mikor a deportálás ötödik hónapjában az Oberscharführer így kiáltott föl: „Hát ilyenek azok a híres pesti szépasszonyok?”

Nem, nem voltak ilyenek régen sem és most sem olyanok... De hogy asszonyokkal, Isten második teremtményeivel, a gyöngébbik nemmel, ilyeneket lehetett elkövetni, azért az egész világ asszonytársadalmá felelős; nem hangzott el a világon sehol, — de legkevésbé nálunk, — egyetlen tiltakozása az anyáknak, hitveseknek és lány gyermekeknek az ellen a pokoli ötlet ellen, hogy a nőket is, Európa bármely táján élő nőket, „munkaszolgálatra” vigyék oly módon, ahogy azt tették. Vagy csakugyan olyan naiv volt a világ és dhitték, hogy ez munkaszolgálat? Még azok is ilyen naivak voltak, akik ma vállig hangoztatják, hogy ők sosem „jöttek” be a németeknek?

S lehet az, hogy az új, demokratikus Magyarország asszony-szervezeteinek képviselőiben a négyszáz nő temetésén ne jelenjék meg senki, hogy elbucsuztassa asszonytársait?

Ezrekre gondoltam május 5-én vasárnap, délelőtt a rákoskeresztúri temetőben a mártirok tömbjénél, mikor az első asszonycsoportot bucsuztatták hit- és sorstársaik, közöttük én

is, akinek, hála Istennek, meg idejében érkezett meg a díszes felszabadító Vörös Hadsereg. Gyöngy Ágnes

A hozzátartozók és az Országos Musz Szervezet együttes akciójaképpen közel négyszáz lichtenwörthi deportált fölötti tetem érkezett vissza hazájába. Csak keveset sikerült közülük agnoszkálni így maguk a hozzátartozók sem tudták, hogy valóban az ő leányuk, testvérük fekszik-e névtelenül valamelyik gyalulatlan lakoporsóban. A temetés napján érkezett meg egy lista, amely az exhumáltak neveit és pontos adatait tartalmazza. (E lista megtekinthető a Musz Szervezet Bajcsy-Zsilinszky Endre-ut 5. szám alatti irodájában.)

Sokat temettünk már, szinte azt mondtatnánk, megedződtünk az emberi fájdalom látán, de annyi bánat és tragédia, mely itt fogadott bennünket, megremegtetle szívünket. Nem voltak itt hangos jelenetek, csak néma zokogások. Láttunk meglelt férfiakat kicsiny gyermekként sírni és láttunk anyákat, akik már sírni sem tudtak. Könyvek elapadtak, arcon megkövesedett a fájdalom.

A szertartás Ábrahámsoln Manó főként megrázó erejű gyászénekekkel kezdődött, majd dr. Morgenstern Benő felkészültséges mondta el gyászbeszédét. Domonkos Miksa ügyvezető a Pesti Izraelita Hitközség, Simon Dezső elnök az Országos Musz Szervezet nevében bucsuzott a mártiroktól.

Egymásután becsatolták be ezután az 56 méter hosszú közös sírba a koporsókat, a hozzátartozók utolsó Istenhozzádként néhány maroknyi rögöt vetettek a kantra, majd a nagy temetés végelelt.

(K. Gy.)

HIVJON! JÖJJÖN!

Veszek: férfi és női ruhát, zsebkönyvet, szotmehabátokat, lócepert, perszellant.

FELEGET SÁNDOR U. 2. (Ajtársok) KRISZTINA-KÖRÜT. 19. GERTL-MAJOROSI

Magas tápértékű Palvit A

(deszta) malátapreparátura

A - provitamin és calcium-phosphatot tartalmazó győgszerkülönlegesség Gyógyszertárakban kapható.

Tisztaság = REGOLAN

JOJJÖN BIZALOMMAL!

ELADHAT — VEHET!

ARANYAT, ezüstöt, órákat, porcellánt, szőnyegeket, gobelineket, régi képeket.

RÉGISÉGET

Szakkirálal

MAJOROSI Kammermayer Károly-u. 3.

Vidékről és vidékre

személy és teherszállítás if. NAGY, Vay-utca 2/b.

KONTRASZELEKCIÓ?!

Irta: Antal Gábor

Az elmúlt héten két hírlapi cikk is foglalkozott a vidéki zsidóság problémájával, *Rónai Mihály* Andrásé a „Hala-dás”-ban és *Dénes Béla* cikke az „Uj Élet”-ben. Mindkét ki-tűnő közírónk ugyanazt kény-telen megállapítani; a gázkam-rába küldött vidéki zsidóság-gal nemcsak a magyar zsidó-ság, hanem az egész ország egyik legkülönb, legérettebb, legfogékonyabb rétege pusztult el. Rónai szerint az állan-dóan fel-felmerülő kérdések forrása ott van, hogy egy ret-tentés kontraszelekció követ-keztében minden nemes ügy lotharcosabb élesapata hiány-zik új, emberibb társadal-munk építői közül. Dénes Béla beszámolójából viszont azt érezzük kiesendőt, hogy in-tern, hogy pozitív szempont-ból is a jobbak, a harcsoh-bak hullottak el tömegesen. E sorok írója több mint egy éve kíséri figyelemmel a ma-gyar népbíróságok széleskörű sokrétű munkáját és számla-lanszor tanulmányozhatta a nyilvános terror alatti megmarad-ás legkülönbözőbb, de a ter-mészetes önfenntartás demar-kációs vonalát sokszor állépő változatát. Mindebből azt a következtetést kellett levon-nunk, hogy a fasizmus ebből a patológikus tömegáramlat-ból még az áldozat zsidóság sem tudta magát minden eset-ben kivonni. Zsidóságunknak és emberségünknek szolgál-tunk vele, ha nyíltan kimond-juk: az, hogy zsidók vagyunk és az, hogy szenvedtünk, még nem jelenti azt, hogy igaz zsidókká és igaz emberekké lettünk. A napokban mon-dotta el *Katona Jenő* — ő az igaz ember, a legsanyarubb idők hitvallója — Egyháza helyett a meaculpát és min-denütt feltörnek a büntudat hangjai. Ahhoz azonban, hogy ez az annyira fontos, emberi méltóságunkat visszaadó és elszennvedett méltatlanságaikat eltörölő büntudat vizárlóként ki-hugyanhasson mindenütt a lelkekben, nekünk is rá kell lépniünk a magunk erkölcsi forradalmának útjára.

Nem állítjuk fel mereven a kontraszelekció tételét. Nem mondjuk azt, hogy „a jobbak pusztultak el, a sajk maradt meg”, de azt el kell ismer-nünk, hogy az az ábránd, mely ex offo, származás szerinti antifasizmustól beszél, helyte-len és fápot ad a sunyi lehen-ülőknak a mi bencserkolá-

sunkra. Lejárt az a kor, mi-kor a kis iskolásgyermekek azzal bocsátották útjára, hogy „egy zsidó gyermeknek tiszser annyit kell tudnia, hogy elér-jen annyit, mint a többiek”. Ez a beteg kor lejárt. De ép-pen azért, mert ez már a múlté és a „zsidó” szónak vissza kell adni a maga öntu-datos, nemes, emberi csengé-sét, nem szabad, hogy azokon a helyeken, ahol a zsidó ág nevében és értelmében törté-nik valami, ne legyen mi len-rendben a kréta körül. Nem a kispolgári óvatosság, az örök kompromisszum-kere és vigyá-zása ez, hanem az a törekvés, hogy — kisebb létszámmal, kisebb erővel — megfeleljünk azoknak a megnagyobbodott feladatoknak, melyekre mártír-jaink köteleznek. Mert ne feledjük el, hogy bármily ke-serves dolog is gyászban vagy butorok, holmik nélkül élni, a mártírok azonban elsősor-ban nem mi vagyunk, hanem azok, akik már nem élnek. Mindenkinek, aki él, még az özvegyeknek, az árváknak és a betegeknek is, adósságot kell törleszteniük — velük szem-ben.

Ne fogadjuk el tételként, de vegyük minden ténykedésünk-nél figyelembe a kontraszelek-ció eshetőségét, mint ahogy ré-gi hőlcseink semmit sem csele-kedtek anélkül, hogy ne gon-dollak volna a halálra. Ne feledjük el, hogy nem vagyunk tökéletesek, ne feledjük el, hogy bele kell nőnünk felada-tainkba. Amikor *Tito* partizán-jai felszabadították Belgrádot, a diadalmenet végén egy tábl-lát vittek, melyen ez állott: „Belgrádi zsidó hitközség!” És a tábla mögött két — kettő! — ember haladt. Elképzélhél-jük, milyen feladat, milyen hivatás várt erre a két em-berre, nemcsak a halottak számonkérése, hanem a halot-takhoz méltó élet. Mindenki őket fogadta, mindenki velük akart beszélni, ők jelentették a Nagy Árnyat, a halott bel-grádi zsidókat. És honnan tud-hatjuk, hogy a legjobbak ma-radtak meg, hogy a legjobbak kezébe került-e a halottak képviselőtének iszonyu és fen-séges hivatása?

Ha le akarjuk győzni a kontraszelekció gondolatának árnyékát, meg kell tisztítani a mi sziveinket. Meg kell szaba-dulnunk az önhittségiől, el kell vetniünk a gyász passzív

kéjét, valóban új életre kell nevelődnünk. Nem vagyok pap, csak hírlapíró, de olyan korban, olyan viszonyok és helyzetek között élünk, hogy minden igaz zsidónak a zsidó

erkölcsiség papjává és pietés nélküli íghirdelőjévé kell sze-gődnie. Minden igaz zsidónak fel kell ismernie a zsidóság megújulásának szükségessé-gét.

Tragikus sorsu asszonyok városa

Munkácsi Noémi költőasz-szony, dr. Winkler Ernőnek, a nagykanizsai hitközség tragikus körülmények között meghall főrabbiájának a felesége, aki tá-jékozott krónikásként idézte fel előttem ennek az egyéni arcu-latu, a beolvadás és hasonulás útján nagyon előrehaladt zsidó községnek a múltját, ott tartó-zkodásom második napján meg-kérdezte tőlem: mi a véleményem Nagykanizsáról?

Őszintén feleltem: Nagykaniz-sa olyan, mint a rákoskeresz-turi zsidó temető. Nagyon tiszta, nagyon rendezett, nagyon han-gulatos és sok virág is van benne, csak éppen az élet, a lendület hiányzik belőle...

Háromezer zsidólélek volt Nagykanizsán a német csapa-tok bevonulásának napján. Itt tömörítették össze először a zsidókat és hurcolták el a vá-rok lakosságának élénk helyes-lése és lelkes segítőkése mel-leltt Auschwitzba.

Tizenhét férfit tért vissza a német fasizmus haláltáborai-ból, hetvenen a hazai munkaszol-gálatból. A többi nő, fiatal asz-szony, harminc és negyven év között, mindannyian anyák, akik nemcsak szüleiket és test-véreiket siratják, hanem férjjeiket és elégetett gyermekeiket is.

Láttam a nagykanizsai zsidó óvoda apró népéről készült fel-vételt. A fényképet több újnyí széles, fekete fátyollal vonták be a visszatért anyák. Ötven kislány és leány. A fiúk mulatsá-gos komorsággal néznek a fény-képezőgép felé. A leányokén meglátszik, hogy szerető anyai kéz fonta „copfba” szöke, bar-na, vagy fekete hajukat. Moso-lyognak...

Ezt az örökre elvesztett mo-solyt sirják vissza az anyák

akik most önmagukat vándorják gyermekeik borzalmas tűzhalá-láért.

Amikor hazatértek ebbe a városba, amely után annyira vágyakoztak, nem akadt egy résztvevő szív, egy megértő lé-lek, amely nagy gyászukban fe-léjük fordult volna. A „párna-huzat-antiszemitizmus” végzetese-n megmérgezte az agyakat. Az emberség és szeretet, amely után ezek a gyermeküket-vesz-telt zsidó anyák oly forrón só-várogtak, nem nyilatkozott meg irányukban. Ellenkezőleg: gyű-lölködő kérdések repültek ezek felé, a tragikus sorsu asszo-nyok felé. Miért maradtak életben, miért jöttek vissza?

Gazdasági szempontból sem valami vigasztaló a helyzet. A háromszáz zsidó lélekből száz étkezik a Joint-konyhán. Vala-milyen alakban majdnem min-den zsidó részesül Joint-se-gélyben.

A hitközség vezetőségében minden országos demokratikus párt zsidó képviselője részt-vesz. *Kremsier István* a hitköz-ség elnöke. Őréá háru a zsidó-ság életfeltételeinek az előto-remlése. Helyzete nem könnyű. Kitértek, osztrómolják, s a tény-leges zsidók rovására akarják követeléseiket kiesikarni. Az egyre nagyobb arányokat öltő kitérésű hullámmal szemben *Szegő József* a zsidó vallási élet megszilárdítását és fejlesz-tését végzi törellel hittel. *Papja tánc ennek a hitközségnek.* *Gelb Lajos* kántor rendez is-tentiszteleket. Az évszázados templomot most hozatják rend-be, azzal a tilkos reménnyel, látha egyszer ismét lesz anyai zsidó, hogy megteljen a tem-plom.

GERVAI SÁNDOR

Ne csináljon lakásgondot, keresse fel

ifj. Nagyt

Pesten: VIII. VAS-UTCA 5. — Budán: ALKOTÁS-U. 1.

a szerető, takarékos háziasszony tisztítószere

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

A SZOVJETUNIO KÖLTSEGEN ÉPÍTETTÉK ÚJJA A ROSZTOVI ZSINAGOGÁT

A párizsi *Droit et Liberté* moszkvai tudósítója írja, hogy a Szovjetunio állami támogatásával építették újjá Rosztovban a németek által lerombolt és meggyalázott zsinagógát. A Szovjetunio segítségével azt is lehetnév tette, hogy a zsinagóga nagyobb legyen, mint volt.

A rosztovi zsidók öt esztendő óta ez évben ettek először maceszt. A maceszkészítő gépeket sikerült megfelelő helyre elrejtetni és azokat most újból üzembe helyezték.

„A NÉMETEK ALTAL ELLOPOTT JAVAR VISSZATÉRÍTŐ HÍVATAIA”

Frankfurtban az amerikai megszálló hatóságok megszervezték „A németek által ellopott javak visszatérítő hivatalát”, amelynek hatalmas raktáraiban természetesen rengeteg zsidóktól elhordott holmi is található.

Egy külföldi újságíró, aki néhány ilyen raktárat megnézett, beszámolt arról, hogy elkallódott bűründöktől teljes gyári berendezésekig, rádióntól tenyészmenekig, cipőktől nehézsúlyig minden található a náciak által ellopott javak sorában.

MENNYI ZSIDÓ EL DÉCSBEN?

Most megjelent osztrák hivatalos statisztika szerint: Bécsben a náci megszállás előtt 165.000 zsidó élt. 1938 márciusától 1942 novemberéig 126.500 zsidónak sikerült kivándorolnia külföldre. A legtöbben Angliába és Amerikába mentek. Azokat, akik nem tudták elhagyni az osztrák fővárost, a horogkeresztesek deportálták és — 2000 kivételével — elpusztították. Akik házi papirokkal bujdosnak Bécsben, nagyrészt életben maradnak.

A felszabadulás óta 300 bécsi zsidó hazatért külföldről és ezekkel együtt február 1-én 4418-ra emelkedett a bécsi zsidóság lélekszáma. A bécsi zsidók sorában azonban még egy százezrelket sem tesznek ki a hat éven aluli gyermekek.

AUSZTRIÁBAN MEGSEMMISITIK A FELELEM HATÁSA ALATT LÉTREJÖTT ÜGYLETEKET

Bécsből jelentik, hogy az osztrák kormány törvényjavaslatot dolgozott ki a horogkeresztes korszakban lételemről, vagy kényszer hatása alatt létrejött ügyletek megsemmisítése tárgyában. Az Ausztria német megszállása alatt kötött vagyoni jogi átruházások kivétel nélkül felülbizálás alá kerülnek és akik német nyomásra voltak kénytelenek vagyonuktól megválni,

azok visszakaphatják vagyon tárgyukat, mivel az ilyen ügylet semminek tekintendő.

A törvényjavaslat, amelyből — mire e sorok megjelennek — valószínűleg már törvény lett, hivatkozik a szövetségesek 1943 január 5-i deklarációjára. Ez a deklaráció leszögezte, hogy a német megszállás alatt álló területeken kényszer hatása alatt létrejött gazdasági megállapodások hatályon kívül helyezendők.

IBN SZAUD BEVALLOTTA ZSIDÓGYÜLÖLETÉT

Ibn Saud király — mint a palesztinai arab sajtó közli — nyíltan kifejezésre juttatta zsidógyűlöletét az Angol-Amerikai Palesztina Bizottság előtt. Singleton líró, Frank Burton és Manningham-Buller őrnagy, alsóházi tag kérdéseire kijelentette:

— Az arabok ezer és ezer év óta gyűlölik a zsidókat. Már a Korán is említést tesz erről. Az arabok sohasem fogják elárni a zsidók tömeges bevándorlását. Ezt megmondtam Roosevelt elnöknek is, aki megértette álláspontunkat. A megmaradt zsidók számára elegendő hely van azokon az európai területeken, ahol kiirtották a zsidóság tömegeit.

ÚJ TECHNIKAI KOLLÉGIUM PALESZTINÁBAN

Múlt vasárnap lerakták Ramat Ganban, dr. J. Herzog főrabbi közreműködésével, az új palesztinai kollégium alapkövét. A három épületből álló intézet költségeit nyilvános gyűjtés segítségével sikerült előteremteni.

A PALESZTINAI KORMÁNY TÁMOGATJA A HEBER EGYESETET

A palesztinai kormány negyedmillió fontsterlinggel járul hozzá a jeruzsálemi Héber Egyetem fejlesztési költségeihez. A meglévő épületeket ugyanis kibővítik, ezenkívül több újat emelnek.

PALESZTINAI ZSIDÓ ÜGYÉSZ NÉMETORSZÁGBAN

B. Giladi kapitányt, aki régebben jeruzsálemi ügyvéd volt és már évek óta katonai ügyészként szolgál a brit hadsereg kötelékében, most kinevezték a War Criminals Prosecution Unit-hez ügyésznek.

B. Giladi kapitány lesz a közváltó azokban a tömeges náci-perekben, amelyek most kerülnek a németországi angol övezet hadbírósaíja elé.

A VOLT BERLINI FŐRABBI AMERIKÁBAN

Az Egyesült Államok zsidósága különös tisztelettel fogadta a Newyorkba érkezett

dr. Leo Baecket, a berlini hitközség volt főrabbiját, a világ-hírű hisztórikus, aki haszonnyelv hónapot töltött a Theresienstadti koncentrációs-táborban.

A 72 éves dr. Leo Baeck beszédekkel és előadásokkal kíván résztvenni abban a hatalmas gyűjtési kampányban, amelynek során az *United Jewish Appeal for Refugees, Overseas Needs and Palestine* nem kevesebb, mint 100 millió dollárt akar összehozni az európai zsidó élet újjáteremtésére, Palesztina fejlesztésére és az Egyesült Államok zsidó intézményeinek kiszélesítésére.

A SZOVJETUNIO GAZDASÁGI KAPCSOLATAI PALESZTINÁVAL

A *Palestine Press and Events Digest*-ben olvassuk, hogy már harmadikban érkeztek a Tel-avivi szövet- és selyemgyárakba jelentős mennyiségű fonalszállítványok a Szovjetunióból. E szállítványokat a palesztinai gyárak feldolgozzák és a készáruk nagyobb részét visszaküldik a Szovjetunióba, amely Palesztinában maradó árukkal fizet a gyárak nagyarányú feldolgozó munkájáért.

A Szovjetunio illy módon jelentős szerepet kapott Palesztina lakosságának felruházása terén.

MAGYAR FUTBALLISTÁK HUGO MEISL SIRJÁNÁL

A közelmult napokban Bécsben járt magyar válogatott futballcsapat tagjai testilegileg fejezték ki egyetemet a zsidó temetőben Hugo Meisl sirjánál. Hugo Meisl tudvalevően az osztrák labdarugó-sport világszerte becsült vezetője volt, aki élénk összeköttetésben és személyes barátságban állt a magyar sportkörökkel is.

Egy magyar sportférfi, aki jelen volt a kegyeletes aktszónál, feljegyezte, hogy a bécsi zsidó temetőben amikor a magyar delegáció ott tartózkodott, egyetlen más ember sem járt ott.

— A bécsi zsidó temetőben — mondotta — csak holtak vannak, de nem akadnak látogatók. Hiszen egész Bécsben oly kevés élő zsidó található!

250 ZSIDÓ VISSZATÉRT AUSZTRIÁBA

Bécsből jelenti a Reuter Iroda, hogy a „visszavándorlás” első jeleit vélik felismerni abban a körülményben, hogy eddig 250 osztrák zsidó ért engedélyt Palesztinából az Ausztriába való visszaköltözésre. A visszatelepülő osztrák zsidók első csoportja pénteken megérkezett Bécsbe.

NÉPSZÁMLÁLÁS LESZ PALESZTINÁBAN

Jeruzsálemből jelenti az AFP, hogy ez évben Palesztinában általános népszámlálást tartanak. Utoljára 1931 novemberében volt népszámlálás Palesztinában.

NÉMETEK ÉS DEPORTÁLT ZSIDÓK ÖSSZETÜZÉSE LANZBERG KÖZELÉBEN

Frankfurtból jelenti a németországi amerikai övezet hírszolgálati irodája, hogy Lanzberg közelében súlyos összetűzés zajlott le németek és deportált zsidók között. Az összetűzés során két ember megölt és negyvenet súlyosan megsebesítettek. Amerikai harcok sik állították helyre a rendet.

Az incidens úgy keletkezett, hogy a deportáltak táborában hírek terjedtek el zsidó gyermekek elrablásáról és meggyilkolásáról. E hír olyan nagy izgalmat keltett, hogy a zsidók — a tellesek közrekerítése céljából — benyomultak Lanzberg városába, ahol utcai verekedésekre került a sor.

MENNYI ZSIDÓ ÉS ARAB SZOLGÁLT AZ ANGOL HADSEREGBEN?

Az angol alsóház egyik tagja kérdést intézett a kormányhoz:

— Mennyi zsidó és mennyi arab szolgált háború idején az angol hadseregben?

A kormány szóvivője a következőket válaszolta:

— Palesztinában a hadseregbe 18.880 zsidó férfi és 5125 zsidó nő, a légi erőbe 1863 zsidó férfi és 740 zsidó nő, a haditengerészetbe pedig 1106 zsidó férfi jelentkezett. Ugyanakkor 8686 arab férfi és 148 arab nő lépett a hadseregbe, 136 arab férfi és 4 arab nő a légi erő, továbbá 83 arab férfi a haditengerészet kötelékébe.

A PALESZTINAI FŐBIZTOS WEIZMANN PROFESSZORRAL EBÉDELT

A délrehozthi hadgyakorlatok alkalmával Sir Alan Cunningham palesztinai főbiztos, vezérkarával együtt, Rehovothba érkezett, ahol dr. Weizmann professzorral ebédelte.

A főbiztos több órát töltött a *Jewish Agency* mezőgazdasági kísérleti telepén, majd autóján Tel Avivba távozott, ahol látogatást tett a Városházán.

(SÓS)

Tökéletes

gyors- és gépirónóket

keresünk. Ajánlatokat „Tökéletes” jeligérra a kiadóba kérek.

Budai hegyvidéken

Szeretnék látni, de nem tudom megmondani, hogy a kiadóba kérek. „Promp” jeligérra a kiadóba kérek.

H I R E K

AZ UJ ÉLET

egyes száma: 4 millió P
előfizetés 1 hónapra:
16 millió P

(Ez a héten a nyomdai előállítás 125 százalékkal, a papír ára közel négyszerezésér emelkedett)

— Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület felhívása. Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület vezetősége ezton értesíti az egyesület tagjait, valamint az érdeklődőket, hogy május 14-én, d. u. 5 órákor, a Rabbiképző-intézet teljében, a vértanuhalál szenvedett kaplarsak és növendékek emlékeztetere **gyásznap-séget** rendez. Ezi követőleg ugyanott rendkívüli tisztújító közgyűlés lesz.

— Megnyilt a „Komoly Gato” könyvtár. A Magyar Ciönista Szövetség „Komoly Ottó” Könyvtárának olvasóterme. (VII., Király-u. 93.) hétfőn, április 29-én megnyilt. Könyvtári napok: vasárnap, hétfő, kedd d. e. 9—1 óráig, csütörtök d. u. 3—7 óráig. **Magyar Ciönista Szövetség.**

A Nőse Hámizráchl szombat délelőtti szidra előadásait ezendül

Akácfa-u. 22. sz. fölaszinti moadonban tartja

E héten a Szidrá **Juszt Móe magyarizáció** utána aktuális ajiya kérdéseket beszélünk meg. Szeretettel várjuk kedves Cháwéráinkat és mindenkit szívesen látunk, akik érdekel ügyünk.

A Nőse Hámizráchl.

— A budai hitközség kultur-délelőttije. A budai hitközség május 12-én, vasárnap d. e. 2/11 órákor (III., Zsigmond-u. 49.) kultur-délelőtti rendez. Közreműködnek: dr. **Bencshofszky Imre** főrabbi, **Kardos László** író, **Roty Magda**, a Belvárosi Színház művésznője, **Demiány Éva** előadóművésznő, **Gödry Károly** operatőresznő, Zangorán kisle: dr. **Góth Endre**.

— A Hechálur Héber Oszlály: Kézi, hogy szombaton, május 13-án, délután 4 órákor chávér Schwartz I. László tart előadást „Háchinach hancfán” címmel. Arany János-u. 29. lérlut-terem. Héberül tudó vendékek szívesen látunk.

Schulz Jenő cég

Órák-ékszerés (órajavítás)
VII., Wesselényi u. 8. a régi házban

Gergely Miklós

aranyműves és ékszerész

NYELV

ELADAS

— **Herszkovits Béla** — fő-kántor. A Pesti Izr. Hitközség előjárósága **Herszkovits** Beát, a Csáky-utcai templom kántor-rát főkéntorára nevezte ki.

— A Golánork Károly Zeneiskola baráti köre május 12-én, vasárnap d. u. 6 órákor tartja **második házi hangversenyét**, Etyes-utca 31. sz. utti helyi csobon. Basáides Mária, Kelen Rózi, Munkó Eta, Kadosa Pál, Szabolcsi Eence, Székely István közreműködésével előadásra kerülnek Bartók, Kodály, Kadosa, Kelen, Molnár, Székely, Székely művei, továbbá híslőris és virágénekek, Szabolcsi feldolgozásában. Jegyek és belépes a baráti körbe az iskola iródjájában (Etyes-u. 31. II. emelet) minden kőmap 2 és 5 között.

Szépen tulorozott GAZDON SZOBA, különbejárattal és balkonnal, csaklőri villában, villamosmegállónál, **ALDÉRTETBE KAPHATÓ**. Szépvölgyi-ut 31.

30 éves, foglalkozással bíró nő megismerkedne HOZZÁILÓ URI. ENYERREL.

házasság

céljából. „Uricember” jelígere a kiadóba.

G. Icának

kiadóban levele van a kéri jelígere.

RENDEKIVÜLI ÜGYES, jól kereső, 35 éves, csinos, intelligens **varrósnő**

férjhez menne

vidékre is, hozzáilló iparoshoz, kereskedőhöz. „Táln így” jelígere a kiadóba.

Férjhez adnám

24 éves, csinos, elvált **hugornai, szoba-konyhás lakással, jobb, komoly iparoshoz**, lehetőleg cipészhez. „Baldogság” jelígere a kiadóba.

Társaság hiányában

két özvegy asszony

keres 50—55 év körüli urakat „Szóld” jelígere a kiadóba.

Élettársat keres

csinos, 37 éves **özvegyasszony**. Berendezett lakásom, üzletem van. Vidéki is lehet. „Kereskedő” jelígere a kiadóba.

46 éves

jólkereső, tekintélyes, nőilen öcsémnek keresek jócsaládból

csinos lányt

„Szakitekintély” jelígere.

50-54 éves

uri férjjet

keresünk dolgozó, csinos **lány-hugornait**. **LEHETŐLEG FOGORVOST**. „Tekintélyes höznő” jelígere a kiadóba.

MEGISMERKEDNÉK

házasság céljából

azon 60 körüli **urral**, aki egy E. ligran, csinos urinó szeretetére vágyik. „Főnyeremény” jelígere a kiadóba.

Egyedülálló, intelligens urinó, a ház-tartás minden ágában járatos **HÁZVEZETŐI ÁLLÁST VALLALNA**, vidéken is. Glück Vilmosné címére: Bpest, VII., Bethlen-tér 3.

43 éves

egyedül maradt, minden információt kibíró.

tanult kereskedő benősülne

komoly üzletbe vagy üzembe, hől úgy munkakérdvél, mint tőkéjét gyümölcsözlethei. Igénye: 40 éven aluli, jömegejelenésű, modern, orth. högy. „Othonra vágyom” jelígere a kiadóba.

20—25 év közötti, dolgozó, önmunká nő ismeretségtől keresem

házasság céljából,

kinek berendezett lakása van, 31 éves, dolgozó, józanéletű **felelő** vagyok. **Szalócsengedélyem van**. Üz-lehelyiséggel rendelkezők előnyben. Leveleket fényképpel, amit kívánatra visszaküldök. „Ketten könnyebb” jelígere a kiadóba.

Deportálásból egyedül hazatért **VIDÉKI KERESKEDŐ** keresi há-sználósnai, csinos, 35 év körüli urinó ismeretségtől

házasság céljából

Leveleket „Nemesanádudvar” jelígere a kiadóba.

Budapest környékén működő **aktív fő-kántor**, kinek felesége deportálásból nem tért vissza keres 20—30 év közötti szép, csinos, molett **hajadont**, vagy gyermektelen **asszonyt**

házasság céljából.

Vidékiek előnyben, kétkül lehetőleg fényképes válaszú kérek. Erdélyi József, Újpest, Liszt Ferenc-utca 17.

50 éves vagyok, felnőtt gyermekeim vannak, keresek hozzáilló, **szőlő leányt vagy asszonyt**

házasság céljából

Eztes megélethelet, meleg otthon nyujtik. „Dolgozó” jelígere a kiadóba.

Két egyedülálló, fiatal, önálló keresettel bíró leány, társaság hiányában ezton keresi

élettársat 40-ig

Esetleg vidékre. „Barna, vörös” jelígere a kiadóba.

Csinos, Bligran, **EGYEDÜL MARADT**

fiatal uriaszony

ismeretség hiányában ezton keres egy jömegejelenésű, intelligens, komoly, jólelkű, keresettel bíró urat. **30—45-ig**, lehet vidéki. „Szem a lélek tükre” jelígere a kiadóba.

Munkaszolgálatos özvegye férjhez menne

egy kis gyermekkel, gyermekszerele, 10 es urhoz. „Önálló keresetem van” jelígere a kiadóba.

A zsinagóga naptára

Május 9, csütörtök: Ijjar 8, péntek: 9, szombat: 10, vasárnap: 11, hétfő: 12, kedd: 13, szerda: 14, csütörtök: 15.

Szombaton, május 11-én heti szidra: Enaur, háttóra: Ezékiel XLIV. 15—31.

IMADÓK:

Ima-házak	Szombat		Hétfő	
	este	reggel	este	reggel
Dobány	1/8 7:15	10 1/28 7:15	7:15	7:15
Rumbach	1/8 7:10	10 7:10	7:10	7:10
Bethlon	1/8 7:10	10 7:10	7:10	7:10
Csáky	1/8 7:10	10 7:10	7:10	7:10
Dózsa	1/8 7:10	10 7:10	7:10	7:10
Nagyfűv.	1/8 8	10 7:35	7:35	7:35
Páva	1/8 9	10 7:35	7:35	7:35
Zugló	1/8 7:10	10 7:35	7:35	7:35
Fiúarv.	1/8 7:10	10 7:35	7:35	7:35
Leányarv.	1/8 7:10	10 7:35	7:35	7:35

Péntekesti gyertyagyújtás: 7 óra 55 perckor.

Budai Istentiszteletek: III., Zsigmond-u. 49. és XI., Dacs-kay-u. 37. péntek este 1/8-kor, szombaton d. e. 1/11 órákor, a Thorock-u. 6/b, egyelőre csak péntek este 1/8-kor.

Óbudai templom: III., Zichy-utca 9., péntek és ünne, este 1/8 órákor, szombat és ünne d. e. 9 órákor.

Erdemes válaszolni!

annak a fiatal, csinos **urikönyvnek** va-asszonyoknak, ki saját lakással rendelkezik és szeretetele vágyik. **40 éves, érteletellett, önálló kereskedő vagyok**. „Benősülne üzletbe” jelígere a kiadóba.

SZELESLÁTÓKÖRÜ, jömegejelenésű,

szombattartó 40-es férjjet keresek

kitűnő szakmával rendelkező, jól szitult, csinos **hugornai varrósnő**. „Szeretnék kíváncsrolni” jelígere a kiadóba.

34 éves, csinosnak mondott, egyedülálló asszony ismeretségtől keres

házasság céljából 36—42-ig.

Iparost vagy kereskedőt. Gyermek nem akadály. „Vidéki is lehet” jelígere a kiadóba.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatali: VII., Sio-u. 12. — Telefon: 423—938.

Kiadótulajdonos: **A MAGYARORSZAGI ISRAELITAE ORSZAGOS IRODÁJA**
Felső szerkesztő és felelős kiadó: **ROÓZ REZSÓ**

Előfizetés 1 óra 16 millió P.

Postatakarékpénztári **esekszámszámja: 26.209.** (Magyarországi Izraeliták Országos Irodája.)

Beküldött kéziratokat nem **brt-zünk meg** s visszaküldésükre **nem vállalkozunk.**

Nyomatott a Globus nyomda **nyomdáján** a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának vezető: **Margittas Anta.**